הלכות אישות פרק כ"ה - תמלול

סיכום השיעור

סיום הלכות אישות: פרק כ"ה (הלכות כתובה וטענת מומין)

הקדמה צום פרק: מקח טעות ביי נישואין

דעם רמב"מ'ס וועריטער

(אריינפיר צום לעצטן פרק פון הלכות אישות, וואס שליסט אייגנטליך איין די סוגיות פון מסכת קידושין און מסכת כתובות).

פשט ערקלערונג

אין די פריערדיגע פרקים האט מען געלערנט וועגן פרויען וואס פארלירן זייער כתובה צוליב זייער אויפפירונג נאך דער חתונה (ווי א סוטה אדער אן עוברת על דת), וואו די כתובה ווערט בטל ווייל מען ווייל מער נישט אז די נישואין זאלן אנהאלטן. אין דעם פרק גייט מען אריין אין א נייער סיבה פארוואס א פרוי האט נישט קיין כתובה: ווייל דער שידוך איז מעיקרא געווען א "מקח טעות" – דער מאן האט חתונה געהאט און ס'האט זיך ארויסגעשטעלט אז זי איז נישט דאס וואס ער האט געמיינט, צוליב נדרים אדער מומין.

חידושים און ערקלערונגען

* **[בייזאך: לימוד הנצרך און דאנק]:** ר' יצחק און ר' יואל אשר באדאנקען די שטיצער און מפיצים פונעם שיעור, און בפרט דעם מחזיק השיעור ר' יואל הלוי ווערבערגער. גרייטנדיג זיך צו הלכות גירושין, ווערט אנגעמערקט אז דער לימוד הרמב"ם איז נוגע אויף צו פארשטיין דאס אלגעמיינע בילד פון וויאזוי די הלכה ארבעט ("לימוד הנצרך"), כאטש פאר פראקטישע שאלות וועלן מען זיך צו רבנים.

* **דער חילוק צווישן קידושין (גט) און כתובה ביי א ספק מקח טעות:**

* מען פארגלייכט די הלכות דא צו וואס מען האט שוין געלערנט אין פרק ז' (הלכות קידושין). דארט האט מען געזען ווען ער מאכט א קלארן תנאי ("על מנת") אז זי האט נישט קיין נדרים אדער מומין. דא (און אויך א טייל דארט) רעדט מען ווען ער האט חתונה געהאט **סתם**, אן קיין אויסדריקליכן תנאי, נאר מיר נעמען אן אז בסתם וויל א מענטש נישט קיין פרוי מיט מומין אדער נדרים.

* **לענין קידושין (גט):** דער רמב"ם האט שוין אין פרק ז' געפסק'נט אז זי איז מקודשת **מספק** און דארף א גט. ר' יצחק איז מסביר אז דאס איז א "ספק להלכה" – ס'איז דא א סברא אהין און א סברא אהער צי יעדער מענטש וואס האט חתונה בסתם מיינט אימפליציט צו מאכן א תנאי אז זי איז אן מומין און נדרים, אדער אפשר האט ער יא מסכים געווען. ממילא לחומרא דארף מען א גט. (ר' יצחק מערקט אן אז דער רמב"ם זאגט נישט אז ער זאל איר נאכאמאל מקדש זיין אויב ער וויל בלייבן מיט איר).

* **לענין כתובה (ממון):** היות ס'איז דיני ממונות און דער מאן איז דער מוחזק (המוציא מחבירו עליו הראיה), קען דער מאן טענה'ן א טענת ברי אז אויף אזא שידוך האט ער קיינמאל נישט מסכים געווען. ממילא הייסט עס לענין כתובה א מקח טעות און זי באקומט גארנישט.

הלכה א': א פרוי וואס האט אויף זיך נדרים

דעם רמב"מ'ס וועריטער

הנושא אשה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספת. באילו נדרים אמרו, על נדר שלא תאכל בשר או שלא תשתה יין או שלא תתקשט במיני צבעונים והוא הדין לשאר המינין שדרך כל אנשי המקום להתקשט בהן. אבל אם נמצא עליה נדר אחר חוץ מאלו לא הפסידה כלום.

פשט ערקלערונג

א מאן האט חתונה מיט א פרוי "סתם" (אן א תנאי), און ס'שטעלט זיך ארויס אז זי האט אויף זיך נדרים. ער קען איר געבן א גט אן צו באצאלן נישט דעם עיקר כתובה און נישט די תוספת כתובה. דאס גייט נאר ארויף אויף נדרים פון עינוי נפש און צמצום: זי האט געמאכט א נדר נישט צו עסן פלייש, נישט צו טרינקען ווין, אדער זיך נישט צו פוצן מיט קאלירטע קליידער ("מיני צבעונים") אדער סיי וועלכע אנדערע צירונג און קליידער וואס ס'איז דער דרך פון די פרויען אין יענעם ארט זיך צו פוצן דערמיט. אויב זי האט געמאכט אנדערע נדרים אויסער די, פארלירט זי גארנישט ("לא הפסידה כלום"), און אויב ער וויל איר גט'ן מוז ער באצאלן די גאנצע כתובה.

חידושים און ערקלערונגען

* **דיינות אין "נמצאו עליה" (נדרים פון פאר דער חתונה):** א מאן וויל נישט קיין פרוי וואס מאכט נדרים ("אי אפשי באשה נדרנית"). ר' יצחק מערקט אבער אן אז דא רעדט מען נישט פון איינע וואס האלט אין איין מאכן נדרים להבא, נאר **"נמצאו עליה"** מיינט אז זי האט שוין געהאט די נדרים אויף זיך פון פאר דער חתונה. ווייל נדרים וואס זי מאכט נאך דער חתונה קען דער מאן דאך אליין מפר זיין!

* **דער געדאנק פון נדרי עינוי נפש:** ר' יואל אשר און ר' יצחק טייטשן עס אויס בחיות: דער מאן וויל א נארמאלע פרוי פאר דער וועלט ("דאון טו ערט"), נישט קיין איבערגעפרומטע פרוי וואס פייניגט זיך און אסר'ט אויף זיך ערלויבטע זאכן. ביי אנדערע נדרים וואס האבן נישט קיין עינוי נפש (ר' יצחק גיט א משל: א נדר נישט צו קלויבן שבת אינדערפרי, אדער אנדערע זייטיגע זאכן), פארלירט זי גארנישט.

הלכה ב': א פרוי וואס האט מומין, די חזקה פון א מרחץ, און מנהגי המקומות

טייל 1: מומין שבסתר, מומין שבגלוי, און נכפה

דעם רמב"מ'ס ווערטער

וכן הכונס אשה סתם ונמצא בה מום ממומי נשים שכבר ביארנום, ולא ידע הבעל במום זה ולא שמע בו ורצה, הרי זו תצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספת. כיצד, היה מרחץ בעיר והיו לו קרובים אינו יכול לומר לא ידעתי מומין אלו ואפילו מומין שבסתר מפני שהוא בודק בקרובותיו וחזקה ששמע ורצה. ואם אין שם מרחץ או שלא היו לו קרובים טוען במומין שבסתר. ונכפה בעתים ידועים הרי היא ממומי סתר. אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון שהרי הכל רואין אותן ואומרין לו וחזקתו ששמע ונתפייס.

פשט ערקלערונג

דאס זעלבע איז אויב איינער האט חתונה מיט א פרוי "סתם" און מ'טרעפט ביי איר איינע פון די "מומי נשים" וואס דער רמב"ם האט שוין אויסגערעכנט אין פרק ז' (אלע מומים פון כהנים, פלוס אנדערע עסטעטישע זאכן וואס מאכן א פרוי מיאוס). אויב דער מאן האט נישט געווואוסט דערפון און נישט געהערט און מסכים געווען, גייט זי ארויס אן א כתובה (כאטש א גט דארף זי האבן מספק). אויב ער האט יא געווואוסט פאר דער חתונה, האט ער מסכים געווען ("סבר וקיבל") און מוז צאלן כתובה.

וויאזוי ווייסן מיר צי ער האט געווואוסט? אויב ס'איז דא א מרחץ (באד-הויז) אין שטאט און דער חתן האט קרובים דארט, קען ער נישט טענה'ן אז ער האט נישט געווואוסט אפילו אויף מומין שבסתר, ווייל ס'איז א חזקה אז ער פרעגט זיך נאך ביי זיינע קרובות ("בודק בקרובותיו") און האט געהערט און מסכים געווען. נאר אויב ס'איז נישטא קיין מרחץ אדער ער האט נישט קיין קרובים, קען ער טענה'ן אויף מומין שבסתר. א פרוי וואס פאלט אריין אין "נכפה" (חולי הנופל) אין באשטימטע צייטן, ווערט געערעכנט ווי מומין שבסתר. אבער ביי מומין שבגלוי (ווי אויף דער נאז, אדער זי הינקעט) קען ער קיינמאל נישט טענה'ן אז ער האט נישט געווואוסט, ווייל אלע זעען דאס און זאגן אים, און די חזקה איז אז ער האט געהערט און זיך איבערגעבעטן (נתפייס).

חידושים און ערקלערונגען

* **די שטארקייט פון דער חזקה:** ר' יואל אשר וואונדערט זיך: וואס איז אויב דער מאן שווערט אז ער האט טאקע נישט געפרעגט זיינע קרובות? ר' יצחק ענטפערט אז ס'העלפט אים נישט; חז"ל האבן אוועקגעשטעלט אן אבסאלוטע חזקה אז א מענטש טוט נישט קיין שידוך בלינדערהייט אין דער וועלט אריין אן זיך נאכפרעגן ווען ער האט די מעגליכקייט.

* **דער כלל פון מרחץ ביי היינטיגע שידוכים:** ר' יואל אשר און ר' יצחק שמועסן אויס אז "מרחץ" איז נאר א דוגמא פאר דער תקופה פון חז"ל. דער כלל איז אז יעדע פראבלעם ("אישו") אדער מום וואס חבר'טעס, קרובים אדער א שדכן וואלטן געווואוסט און די אינפארמאציע וואלט ארויפגעקומען ביי א נארמאלן בירור פאר'ן שידוך, הייסט אז מען קען עס מברר זיין, און דער מאן קען שפעטער נישט טענה'ן אז ער האט נישט געווואוסט. (ר' יצחק מערקט אן אז דא רעדט מען פון גופניות'דיגע מומין, און אז כתובה איז היינט נישט אזא אקטועלע נושא אין דעם פרט).

* **נכפה – פיזיש אדער פסיכאלאגיש:** געווענליך מיינט "נכפה" א פיזישע מחלה ווי עפילעפסיע ("חולי נופל" / סיזשערס). אבער ר' יואל אשר ציטירט פונעם רמב"ם אין פירוש המשניות אז דאס קען אויך אריינגענעמען א פסיכאלאגישן צושטאנד ("התקף טירוף"), אז זי האט תקופות ווען זי ווערט משוגע פון צייט צו צייט (ווי "בייפאולער"). כאטש דא אין רמב"ם שטייט עס נישט מפורש, זענען ביידע מסכים אז ס'איז דברים פשוטים אז פסיכאלאגישע פראבלעמען זענען אויך א מום שבסתר, און ר' יואל אשר מערקט אן אז למעשה מאכט זיך די שאלה אסאך מער ביי פסיכאלאגישע פראבלעמען. ר' יצחק לייגט צו אז אויב זי נעמט אבער "פילס" יעדן טאג, קען זיין אז מען דארף שוין יא וויסן דערפון.

* **טייטש פון "בעתים ידועים":** ר' יצחק און ר' יואל אשר שמועסן אויס אז די גמרא רופט עס "קבוע לה זמן", אבער דעם רמב"מ'ס לשון "בעתים ידועים" מיינט נישט דווקא אז עס האט א פונקטליכן "סקעדזשועל", נאר פארקערט: אז עס געשעט נישט כסדר נאר פון צייט צו צייט. ווייל אויב עס איז נישט קבוע לה זמן – דאס הייסט עס געשעט כסדר און אפט – וואלטן אלע געווואוסט דערפון און עס וואלט געהייסן א מום שבגלוי.

* **ווען דער מאן האט איר אליין נישט געזען (מצות "עד שיראנה"):** ר' יצחק באמערקט אז די אלע הלכות פון מומין שבגלוי רעדן קלאר אין א פאל וואו דער מאן האט איר נישט אליין געזען פאר דער חתונה (למשל ער האט מקדש געווען מיט א שליח) – דאס הייסט, ער האט נישט מקיים געווען די הלכה פון "אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה". ווייל אויב ער האט איר אליין געזען (אדער געזען א בילד פון די תנאים), איז דאך פשוט אז ער קען נישט טענה'ן. דער חידוש איז אז אפילו ער האט איר נישט געזען, וויבאלד די שטאט (אפילו די מענער) זעען איר, וואלט אים שוין איינער פארציילט.

* **קשיא אויף דער גמרא'ס טעם פון "עד שיראנה":** אויף דעם פרעגט ר' יואל אשר א שטארקע קשיא: די מצוה פון "עד שיראנה" איז דאך "שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו" – און אויב מיר זאגן דא אז ביי א מום שבגלוי פרעגט ער סיי ווי ביי מענטשן און די שטאט פארציילט אים, פארוואס פעלט אויס אז ער זאל איר אליין זען? ר' יצחק ענטפערט אז טאקע וועגן דעם זאגט מען אים: גיי זע איר אליין און רעד מיט איר נארמאל פאר דער חתונה, וועסטו נישט אנקומען צו די אלע שאלות און ספיקות נאך דער חתונה (חוץ ביי מומין שבסתר וואס מען זעט נאר אין מרחץ).

טייל 2: די הלכה לויט די מנהגי המקומות (ערי אדום קעגן אנדערע פלעצער)

דעם רמב"מ'ס ווערטער

דבר ידוע הוא שאין דין זה אלא באותן המקומות שהיה מנהג הנשים שם להלך בשוק ופניהם גלויות והכל יודעין אותן ואומרין זו היא בתו של פלוני וזו היא אחותו של פלוני כמו ערי אדום בזמן הזה. אבל מקומות שאין דרך הבנות שם לצאת לשוק כלל ואם תצא הבת למרחץ בנשף תצא מתנכרה ולא יראה אותה אדם חוץ מקרובותיה הרי זה טוען אף במומין שבגלוי, והוא שלא היה שם מרחץ או שלא היתה לו קרובה לבדוק בה. אבל אם היה שם מרחץ בעיר זו שאין דרך הנשים לצאת בה ופניהם מגולות ויש לו קרובה אינו יכול לטעון שהרי הכל רואין אותה ערומה במרחץ. ואם דרכן להחבא ולהתנכר אף במרחץ ושתהיה הבת רוחצת בלילה או בבית קטן שבמרחץ לבדה עד שלא תיראה ולא תיודע הרי זה טוען אף במומין שבגלוי, שדברים אלו אינן גזירת הכתוב אלא דברים של טעם הן.

פשט ערקלערונג

דער חילוק צווישן מומין שבגלוי און מומין שבסתר איז נאר אין פלעצער וואו פרויען גייען אין גאס מיט אן אויפגעדעקט פנים און יעדער דערקענט זיי, ווי אין די אייראפעאישע לענדער ("ערי אדום") היינטיגע צייטן. אבער אין פלעצער וואו מיידלעך גייען בכלל נישט ארויס אין גאס, און אפילו וועו זי גייט אין מרחץ גייט זי ביינאכט פארשטעלט ("מתנכרה") אז קיינער זעט איר נישט חוץ אירע קרובות – קען דער מאן טענה'ן אפילו אויף מומין שבגלוי (בתנאי אז ס'איז נישטא קיין מרחץ אדער ער האט נישט קיין קרובה איר צו בודק זיין). אויב אבער ס'איז דא א מרחץ און ער האט א קרובה, קען ער נישט טענה'ן, ווייל אין מרחץ זעט מען איר דאך. און אויב זיי פירן זיך צו באהאלטן אפילו אין מרחץ (זי וואשט זיך ביינאכט אדער אין א קליין באזונדער צימערל אליין) אזוי אז קיינער זעט איר נישט, קען ער ווייטער טענה'ן אפילו אויף מומין שבגלוי, ווייל די הלכות זענען נישט קיין גזירת הכתוב נאר זאכן פון טעם און סברא.

חידושים און ערקלערונגען

* **די תקופה פון חז"ל ("שהיה"):** ר' יואל אשר דייקט פונעם רמב"מ'ס לשון "שהיה מנהג הנשים" אז דער רמב"ם לערנט אז אויך בזמן חז"ל (וועו די משנה איז געשריבן געווארן) איז דער מנהג געווען אז פרויען זענען געגאנגען מיט אן אויפגעדעקט פנים, נישט ווי אין די אראבישע לענדער ביים רמב"מ'ס צייטן.

* **דער פשט אין "ואם תצא הבת למרחץ בנשף תצא מתנכרה":** ר' יואל אשר ערקלערט אז דער רמב"ם מיינט דא נישט דווקא מרחץ מצד הלכות מרחץ (וואס האט צו טוהן מיט מומין שבסתר), נאר ער ברענגט עס אלס א מציאות: אין שוק גייט זי קיינמאל נישט (דער מאן גייט קויפן), און דאס איינציגסטע ארט וואו זי מוז אליין גיין איז אין מרחץ זיך צו וואשן, און אפילו אהין גייט זי נאר ביינאכט און פארשטעלט ("מתנכרה" – א לשון הפסוק) מיט אירע נאנטע, ממילא ווייסט די גאס בכלל נישט וויאזוי זי זעט אויס, און אלע מומין שבגלוי ווערן פארראכטנט ווי מומין שבסתר.

* **[בייזאך: השוואה צו הלכות צניעות אין פרק י"ג]:** ר' יואל אשר ברענגט ארויס אן אינטערעסאנטע השוואה צו וואס דער רמב"ם שרייבט פריער אין הלכות אישות (פרק י"ג) וועגן צניעות. דארט האלט דער רמב"ם א "דרך הממוצע" (א פשרה): נישט ווי ערי אדום וואו פרויען גייען ארויס א גאנצע צייט, און נישט ווי ערי ישמעאל וואו מען שפארט זיי אין און זיי גייען קיינמאל נישט ארויס, נאר זיי זאלן ארויסגיין אמאל און אמאל (און מיט א "רדיד", וואס ר' יצחק טייטשט אן איבער-ראק און ר' יואל אשר טייטשט א שאל וואס דעקט צו א טייל פונעם פנים). דא אבער רעדט דער רמב"ם וועגן פלעצער וואו זיי גייען בכלל נישט ארויס ("כלל") אדער ערי אדום וואו זיי גייען אינגאנצן אפן!

* *תירוץ:* ר' יצחק און ר' יואל אשר ענטפערן אז ס'איז נישט קיין סתירה. פריער רעדט דער רמב"ם פון דער הלכה וויאזוי א מאן און פרוי *דארפן* זיך פירן מצד צניעות און שלום בית (און דארט רעדט ער צי דער מאן זאל איר לאזן ארויסגיין, אפילו צוגעדעקט). דא אבער רעדט דער רמב"ם נישט פון הלכות צניעות, נאר ער שילדערט די פראקטישע "ריעליטי" (מציאות) אין פארשידענע לענדער כדי צו פסק'ענען די הלכה למעשה לגבי כתובה און טענת מומין.

* **טייטש פון "בית קטן שבמרחץ":** ר' יצחק און ר' יואל אשר פארגלייכן דאס צו היינטיגע גאר פרומע ("חניאקישע") מקוואות, וואו מען גייט נישט ארום אפן, נאר יעדע פרוי האט א באזונדער קליין צימערל ("קאבי" אדער שאוער) מיט אן אייגענעם וועג אריין צום בור המקוה, אזוי אז מען איז אינגאנצן באהאלטן.

* **דער באדייט פון "אינן גזירת הכתוב אלא דברים של טעם הן":**

* ר' יואל אשר וואונדערט זיך אויפ'ן לשון: דער רמב"ם האלט דאך אז אפילו א גזירת הכתוב האט א טעם (אין מורה נבוכים)!

* ר' יצחק ערקלערט א טיפע נקודה אין דעם רמב"מ'ס שפראך: געווענליך וועו דער רמב"ם זאגט אן אייגענע סברא שרייבט ער "יראה לי". פארוואס שרייבט ער דא נישט "יראה לי"? ווייל דער רמב"ם וויל זיך פארענטפערן אז ער זאגט דא נישט קיין חידוש אדער סברא וואו א צווייטער קען זיך דינגען. "גזירת הכתוב" דא מיינט נישט א פסוק אין תורה, נאר א פארשריפט אין דער גמרא ("אם יש מרחץ בעיר"). דער רמב"ם זאגט אז חז"ל האבן נישט געגעבן א בלינדן כלל אז "מרחץ" פטר'ט אלעמאל, נאר עס איז א זאך פון פראקטישקייט ("דברים של טעם") – צי מען קען זען צי נישט.

* **[בייזאך: א פרוי וואס באהאלט זיך בדווקא]:** ר' יואל אשר ברענגט אויף א פסיכאלאגישע סברא: א פרוי וואס האט מומין שבסתר וועט דאך ממילא ווערן פון די פרויען וואס באהאלטן זיך (זי וועט פלוצלינג ווערן א "נטורי קרתא" אדער "לב טהור") כדי קיינער זאל נישט זען אירע מומין! ר' יצחק ענטפערט אז אויב זי וואוינט אין א נארמאל ארט און פירט זיך פלוצלינג אזוי מאדנע, וועט דאס גופא אויפוועקן א חשד ("הא גופא וועט מען וויסן אז זי איז דער מאדנער נטורי קרתא"). ר' יואל אשר לייגט צו אז אין

ערי אדום וואלט אזא פרוי וואס גייט קיינמאל נישט ארויס געהייסן אן "אשה נדרנית" וואס פיניגט זיך, אבער זיי שלייסן אז דער רמב"ם רעדט דא נישט פון איינצעלנע אויסנאמען נאר פונעם אלגעמיינעם מנהג המקום.

טייל 3: די שיטה פון מקצת הגאונים (חברים קענן קרובים) דעם רמב"מ'ס וועריטער

הורו מקצת הגאונים שזה שאמרו חכמים מפני שהוא בודק בקרובותיו אינו קרובותיו בלבד... ואפילו היה גר בעיר ואין לו קרוב כלל, אם יש שם מרחץ אינו יכול לטעון, שאפשר שיהיו לו ריעים, ואומר לאחד מריעיו שתבדוק לו אשתו או אחותו על פלונית, ולפיכך חזקתו ששמע ונתפייס. ולא ייראה לי דין זה, שאין כל אדם מוציא מה שבליבו מדברים אלו לכל אלא לקרוביו, ועוד שאין דעתו סומכת אלא לדברי קרוביו ביותר.

פשט ערקלערונג

געוויסע גאונים האבן געפסק'נט אז דאס וואס חכמים האבן געזאגט אז ער קען בודק זיין דורך זיינע קרובות, מיינט נישט דווקא ממש משפחה, נאר אויך באקאנטע און חברים (מיודעיו). און אפילו ער איז א פרעמדער וואס איז נאר וואס אנגעקומען אין דער שטאט ("גר בעיר" – נישט קיין גר צדק, נאר א נייער איינוואוינער) און האט דארט אינגאנצן נישט קיין קרובים, קען ער אויך נישט טענה'ן אז ער האט נישט געוואוסט פונעם מום, ווייל עס איז מעגליך אז ער האט חברים (ריעים) אין שטאט, און ער קען בעטן איינעם פון זיינע חברים אז יענעמ'ס פרוי אדער שוועסטער זאל אויסקוקן די כלה אין מרחץ. ממילא איז די חזקה אז ער האט געהערט און זיך צופרידנגעשטעלט.

דער רמב"ם אליין איז אבער חולק אויף די גאונים ("ולא ייראה לי דין זה") צוליב צוויי טעמים: ערשטנס, א מענטש גייט נישט ארויסזאגן אזעלכע פריוואטע זאכן וואס ליגן אים אויפ'ן הארץ פאר יעדן איינעם נאר פאר זיינע נאנטע קרובים. צווייטנס, א מענטש פארלאזט זיך נישט באמת אויף וואס א פרעמדער זאגט אים אין אזעלכע ענינים, נאר אויף זיינע אייגענע קרובים.

חידושים און ערקלערונגען

* **די פסיכאלאגישע סברא פונעם רמב"ם:** ר' יואל אשר ערקלערט דעם רמב"מ'ס סברא אויף א שטארקן אופן: בעטן איינעם צו גיין אין מרחץ אויסקוקן א פרוי איז א מאדנע און אומבאקוועמע זאך. א מענטש דארף זיך שפירן זייער נאנט און איינגעגלידערט (וואלנערעבל) מיט איינעם צו קענען בעטן אזא טובה. מיט א חבר אדער א שכן טוט מען עס נישט. נאך מער, אפילו אויב ער וועט שוין בעטן א חבר און יענער וועט צוריקקומען און זאגן "אלעס איז פיין", וועט דער חתן דאס נישט נעמען ערנסט און וועט זיך נישט פארלאזן אויף אים, ווייל מען געטרויעט נאר נאנטע משפחה אין אזא ענין. (ער מערקט אויך אן בדרך אגב אז אפילו לויט די גאונים רעדט דער חתן נישט חס ושלום דירעקט מיט די פרעמדע פרויען, נאר ער בעט זיין חבר אז יענער זאל בעטן זיין אייגענע פרוי).

* **קולטורעלע טוישונגען און מציאות:** ר' יצחק מערקט אן אז מיר זעען דא אז דער רמב"ם אליין איז אויך געווען אביסל אומבאקוועם מיט דעם גאנצן מושג פון שיקן מענטשן אויסקוקן א כלה אין מרחץ, און דערפאר האט ער עס באגרעניצט נאר צו קרובים. ר' יואל אשר און ר' יצחק שמועסן אויס אז די הלכה דא הענגט אפ אין דער מציאות און אין די מנהגים פון יעדן ארט. אויב אין א געוויסער געגנט איז אנגענומען אז עס איז נישט שיין צו קוקן אויף יענעם אין מרחץ, פאלט אוועק די גאנצע חזקה. ר' יצחק לייגט צו אז די מחלוקת צווישן דעם רמב"ם און די גאונים שטאמט מסתמא פון א קולטורעלער טוישונג צווישן דעם רמב"מ'ס געגנט און דער געגנט פון די גאונים.

* **וואסערע מומין זעט מען אין מרחץ:** ר' יואל אשר און ר' יצחק מאכן קלאר אז ווען מען רעדט דא פון "בודק זיין" אין א מרחץ, מיינט מען נישט אז מען שטעלט אראפ די פרוי אויף אן "אבן הבוחן" און מען זוכט קלייניגקייטן ווי א פימפל. מען רעדט דא פון "מומין הפוסלים בנשים" – גרויסע, קענטיגע מומין וואס ווארפן זיך גלייך אין די אויגן (אביוס) פאר ווער עס איז נאר דארט אין מרחץ.

* **א צניעות'דיגער מענטש:** ר' יצחק און ר' יואל אשר מערקן אן אז אויב אין א שטאט איז דער שטייגער יא צו וויסן דורך דעם מרחץ, און איין חתן באשליסט צו זיין גאר צניעות'דיג און ער פרעגט נישט נאך, איז עס זיין אייגענע פראבלעם ("זאל ער ווייטער בלייבן צניעות'דיג"), און ער פארלירט זיין טענת מומין ווייל ער האט געהאט די מעגליכקייט צו וויסן.

הלכות ג'–ד': הלכות טוען ונטען ביי מומין און "אין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו"

טייל 1: ווער דארף ברענגען א ראיה (בבית אביה קענן בבית בעלה)

דעם רמב"מ'ס וועריטער

כיצד היא טענת המומין? אם היו המומין שנמצאו בה מומין שודאי היו בה קודם שתתארס, כגון אצבע יתירה וכיוצא בה, על האב להביא ראיה שידע בהן הבעל ורצה, או חזקה שידע, ואם לא הביא תצא בלא כתובה. היו מומין שאפשר שנולדו אחר האירוסין, אם נמצאו בה אחר שנכנסה לבית בעלה, על הבעל להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה והיה מקחו טעות. ואם נמצאו בה והיא בבית אביה, על האב להביא ראיה שאחר האירוסין נולדו ונסתחפה שדהו. הביא הבעל ראיה שעד שלא נתארסה היו בה או שהודת לו בכך, והביא האב ראיה שראה ושתק ונתפייס או חזקה שידע בהן ונתפייס, הרי זה חייב בכתובתה.

פשט ערקלערונג

דער רמב"ם ערקלערט די הלכות פון טוען ונטען (ווער עס דארף ברענגען א ראיה) ווען דער מאן טענה'ט אז ער האט געטראפן מומין און וויל איר ארויסשיקן אן א כתובה:

1. **מומין וואס זענען זיכער געווען פאר די אירוסין** (ווי אן עקסטערער פינגער): דא ליגט די חובת הראיה אויפ'ן טאטן פון דער כלה צו ברענגען א ראיה אדער א חזקה (ווי א מרחץ אין שטאט) אז דער מאן האט געוואוסט און מוחל געווען. אויב נישט, גייט זי ארויס אן א כתובה.

2. **מומין וואס האבן געקענט ווערן נאך די אירוסין:** דא ווענדט זיך ווען מען האט דעם מום געטראפן:

* אויב מען האט עס געטראפן **נאך די נישואין (אחר שנכנסה לבית בעלה)**, דארף דער **מאן** ברענגען א ראיה אז דער מום איז שוין געווען פאר די אירוסין כדי עס זאל הייסן א מקח טעות. (אויב עס איז געווארן נאך די אירוסין, הייסט עס "נסתחפה שדהו" – זיין פעלד איז פארשוועמט געווארן, און ער מוז צאלן די כתובה).

* אויב מען האט עס געטראפן **פאר די נישואין (והיא בבית אביה)**, דארף דער **טאטע** ברענגען א ראיה אז דער מום איז געווארן נאך די אירוסין.

3. **קענן-ראיה:** אויב דער מאן ברענגט א ראיה אז עס איז געווען פאר די אירוסין (אדער זי איז מודה דערין), אבער דער טאטע ברענגט א קענן-ראיה (אדער א חזקה ווי א מרחץ) אז דער מאן האט עס געזען, געשוויגן און זיך צופרידנגעשטעלט, איז דער מאן חייב אין איר כתובה.

חידושים און ערקלערונגען

* **פארוואס שטייט אין רמב"ם "על האב":** ר' יצחק וואונדערט זיך פארוואס דער רמב"ם ניצט דאס לשון "על האב להביא ראיה" אנשטאט צו זאגן אז די פרוי איליין דארף ברענגען א ראיה. ר' יואל אשר ענטפערט אז דאס איז דאס לשון פון דער גמרא (אין מסכת כתובות), ווייל די גמרא רעדט פון דעם געווענליכן פאל אין יענע צייטן וואו מען האט מקדש געווען א קטנה אדער א נערה, וואו דער טאטע איז דער וואס פירט דעם דין ודברים און נעמט די כתובה.

* **די חזקה ביי "אצבע יתירה":** ביים ערשטן פאל (וואו דער מום איז זיכער געווען פאר די אירוסין), ערקלערן ר' יואל אשר און ר' יצחק פארוואס דער מאן דארף נישט ברענגען קיין ראיה. ווייל וויבאלד דער מום איז זיכער געווען בשעת קידושין, און די חזקה איז אז א מאן וויל נישט מקדש זיין א בעלת מום, איז דער מאן מוחזק אין זיין געלט (ער איז פטור פון כתובה מספק מקח טעות). ממילא דארף דער צד האשה ברענגען א ראיה ארויסצונעמען געלט פון אים.

* **[בייזאך: ווערטלעך אויף אצבע יתירה]:** ר' יואל אשר ווערטלט זיך אז אן עקסטערער פינגער וואלט אים נישט געשטערט ("איך האב ליב א פרוי מיט עלף פינגערס..."). זיי שמועסן אויס אז מסתמא רעדט מען אז די האנט זעט אויס פארקריפלט אדער מען קען זי נישט געהעריג ניצן. ר' יואל אשר פירט אויס אז דער רמב"ם האט נאר געוואלט כאפן א קלארע דוגמא פון א מום וואס קען נישט פלוצלינג ארויסוואקסן איבערנאכט נאך די אירוסין.

* **דער חילוק צווישן "בבית אביה" און "בבית בעלה" – מציאות אדער חזקת ממון?** ווען דער מום קען זיין געבוירן געווארן סיי פאר די אירוסין און סיי נאך די אירוסין, מאכט דער רמב"ם א חילוק וואו מען האט עס געטראפן. ר' יצחק זוכט צו פארשטיין די סברא פונעם חילוק. ר' יואל אשר וויל אין אנהייב זאגן אז עס גייט לויט דער וואַרשיינליכקייט אין צייט (טשענסעס), אדער אז ווען זי גייט אריין אין בית בעלה האט ער איר שוין אנגענומען (סבר וקיבל). ר' יצחק וואַרפט דאס אפ און שטעלט אויף א טיפערע הלכה'דיגע סברא: עס האט נישט צו טוהן מיט "טשענסעס", נאר מיט **חזקת החיוב פון דער כתובה:**

* כל זמן זי איז **בבית אביה** (נאר ארוסה), איז נאכנישט דא קיין מוחזק'דיגער חיוב כתובה. ממילא איז דער מאן מוחזק אז ער איז פטור, און דער טאטע דארף ברענגען א ראיה אז דער מום איז געקומען נאך די אירוסין.

* אבער ווען זי איז שוין **בבית בעלה** (נשואה), איז זי שוין מוחזק אז עס קומט איר א כתובה. ממילא, אויב דער מאן וויל זיך ארויסדרייען פון דעם חיוב, ליגט אויף אים די חובת הראיה צו דערווייזן אז דער מום איז שוין געווען פאר די אירוסין.

* **דער "אפסייד-דאון" (פארקערטער) חידוש פון דער ראיה:** ביים לעצטן פאל (הביא הבעל ראיה... והביא האב ראיה), פרעגט ר' יצחק אין אנהייב פארוואס דער רמב"ם דארף דאס בכלל זאגן, עס איז דאך פשוט? ער ענטפערט אבער א געוואלדיגן חידוש אין דער דינאמיק פון די טענות: ווען מען טרעפט א מום בבית בעלה, וויל דער מאן דווקא ברענגען א ראיה אז דער מום איז שוין געווען *פאר* די אירוסין (כדי עס זאל נישט הייסן "נסתחפה שדהו"). קומט אבער אויס א פאראדאקס ("אפסייד-דאון"): די זעלבע ראיה וואס דער מאן ברענגט זיך צו העלפן, קען אים יעצט שאדן! ווייל וויבאלד דער מאן האט אליין אויפגעוויזן אז דער מום איז שוין געווען פאר די אירוסין, האט ער געעפנט א טיר פאר'ן טאטן צו קומען און זאגן: "אויב דער מום איז שוין געווען פאר די אירוסין, איז דא א חזקה (צוליב דעם מרחץ אין שטאט) אז דו האסט שוין דעמאלט געוואוסט דערפון און האסט מוחל געווען!" (אילו וואלט דער מום געווארן נאך די אירוסין, וואלט דער טאטע נישט געקענט ניצן די חזקה פונעם מרחץ, אבער דעמאלט וואלט דער מאן סיי ווי פארלוירן צוליב נסתחפה שדהו).

טייל 2: די חזקה פון "אין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו"

דעם רמב"מ'ס ווערטער

בא על אשתו ושהה כמה ימים וטען שמום זה לא נראה לי עד עתה, אפילו היה בתוך הקמטים או בכף הרגל, אין שומעין לו, חזקה שאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו יפה יפה, וחזקתו שידע ורצה.

פשט ערקלערונג

אויב א מאן האט געלעבט מיט זיין פרוי (בא על אשתו) און האט געווארט עטליכע טעג (שהה כמה ימים), און דערנאך קומט ער מיט א טענה אז ער האט ערשט יעצט באמערקט א מום אויף איר — אפילו אויב דער מום איז אין א באהאלטענעם פלאץ, ווי צווישן

די קנייטשן פונעם קערפער (בתוך הקמטים) אדער אויף דער פאדעשווע פונעם פוס (בכף הרגל) — הערט מען אים נישט אויס. פארוואס? ווייל מיר האבן א חזקה אז "א מענטש טרינקט נישט פון א בעכער סיידן ער קוקט עס פריער גוט איבער" (אין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו יפה יפה), און ממילא איז די חזקה אז ער האט געוואוסט פונעם מום און עס אנגענומען.

חידושים און ערקלערונגען

* **די סתירה מיט די הלכות פון צניעות (תשמיש אין דער פינסטער):** ר' יצחק און ר' יואל אשר ברענגען ארויף א שטארקע קשיא (וואס זיי האבן שוין פריער אנגעריבן אין הלכות אישות אדער דעות): עס איז דאך דא א הלכה אז תשמיש המטה מוז זיין אין דער פינסטער! אויב עס איז טונקל, וויאזוי קען מען זאגן א חזקה אז ער האט איר "בודק געווען יפה יפה" און געזען מומין וואס ליגן באהאלטן אין די קמטים אדער אויפ'ן כף הרגל?

* **צוויי תירוצים אויף דער קשיא:**

1. **דער דיוק אין "ושהה כמה ימים":** ר' יואל אשר דייקט אין די ווערטער פונעם רמב"ם אז דער עיקר דא איז נישט בלויז די "ביאה", נאר דאס וואס ער האט געוואוינט מיט איר אפאר טעג ("ושהה כמה ימים"). אין לויף פון עטליכע טעג וואוינען צוזאמען זעט מען שוין אלעס, נישט דווקא בשעת תשמיש. ר' יצחק שטימט צו אז ביידע תנאים ("בא על אשתו" און "שהה כמה ימים") זענען נויטיג: ווייל אויב ער וואלט נישט געווארט אפאר טעג נאר געקומען גלייך צומארגנס אינדערפרי נאך דער ערשטער ביאה (אזוי ווי ביי טענת בתולים), וואלט ער יא געקענט טענה'ן "איך האב עס ערשט ביינאכט בשעת מעשה אנטדעקט, און דערפאר קום איך גלייך אינדערפרי". אבער וויבאלד ער האט שוין געלעבט מיט איר *און* געשוויגן אפאר טעג, האט ער פארלוירן זיין טענה.

2. **בדיקה דורך מישש (אנרירן):** ר' יצחק לייגט צו נאך א סברא: "בודקו יפה יפה" מיינט נישט דווקא מיט די אויגן (אז ער שטעלט זיך אוועק פארדעם און קוקט עס אן צו טשעקן). אפילו אין דער פינסטער בשעת מעשה שפירט מען און מען טאפט עס (טאטשט), און אזוי דערגייט מען דעם מום. אויב ער האט עס דעמאלט געשפירט און האט געווארט עטליכע טעג אן גארנישט זאגן, איז א ראיה אז ער האט זיך צופרידנגעשטעלט (ידע ורצה).

הלכה ז': א פרוי וואס האט נישט קיין וסת קבועה דעם רמב"מ'ס ווערטער

הנושא אשה ונמצאת שאין לה וסת קבועה לנדתה אלא לא תרגיש בעצמה עד שתראה דם נדה הרי זו לא תשמש אלא בשני עדים שבודקת בהן עצמה אחד לפני התשמיש ואחד לאחר התשמיש חוץ מן העד של איש שמקנח בו עצמו כמו שיתבאר בהלכות איסורי ביאה. ואף על פי שמום גדול הוא זה לא הפסידה כלום שהרי בודקת עצמה תחלה ומשמשת.

פשט ערקלערונג

א מאן וואס האט חתונה מיט א פרוי און עס שטעלט זיך ארויס אז זי האט נישט קיין פיקסירטן וסת (זי שפירט נישט גארנישט ביז זי זעט בלוט), איז וויבאלד דער מאן דארף א גאנצע צייט חושש זיין אפשר ווערט זי פלוצלינג א נדה בשעת תשמיש, טאר זי נישט משמש זיין נאר מיט צוויי בדיקות ("עדים") – איינס פאר תשמיש און איינס נאך תשמיש, אויסער דער שמאטע ("עד") פונעם מאן מיט וואס ער איז זיך מקנח (ווי עס וועט נתבאר ווערן אין הלכות איסורי ביאה). פונדעסטוועגן קען דער מאן נישט טענה'ן אז עס איז א מקח טעות פטור צו ווערן פון כתובה; הגם עס איז א גרויסער מום, האט זי גארנישט פארלוירן, ווייל עס איז דא אן עצה אז זי איז זיך בודק פארדעם און מעג משמש זיין.

חידושים און ערקלערונגען

* **ווסת הגוף קעגן וסת הימים (שיטת הרמב"ם):** ר' יצחק מערקט אויף פון דעם לשון הרמב"ם "אלא לא תרגיש בעצמה עד שתראה דם נדה", אז דער רמב"ם רעדט דא פון א "וסת הגוף" (אז א פרוי שפירט פיזישע סימנים ווי קאפ-וויי אדער בויך-וויי פאר זי באקומט דעם וסת), נישט פון א קביעות אין צייט (וסת הימים).

* ר' יצחק מאכט קלאר א יסוד אין הלכות איסורי ביאה: בשעת רוב ראשונים האלטן אז "וסת הגוף" און "וסת הימים" זענען צוויי באזונדערע זאכן (און אזוי איז משמע אין גמרא), האלט אבער דער רמב"ם אז עס איז אלעס איין זאך – א וסת מיינט אז אין געוויסע טעג באקומט זי די הרגשות (וסת הגוף), און דעמאלט ווערט עס אסור. דערפאר שרייבט דער רמב"ם דא "לא תרגיש בעצמה", ווייל לשיטתו איז נישטא קיין צוויי סארט וסתות.

* **[בייזאך: וסת הגוף אין היינטיגע צייטן]:** ר' יצחק זאגט אז הגם מען זאגט אז היינטיגע צייטן האבן רוב פרויען נישט קיין וסת קבוע, איז עס נישט אמת ווייל רוב פרויען האבן יא א וסת הגוף (געוויסע הרגשות פאר'ן וסת), און לפי דעתו וואלט מען געדארפט פורש זיין סמוך לווסתה אויף דעם, ווייל דאס איז די איינציגסטע זאך וואס איז עכט קבוע, נאר עס איז שווער צו כאפן פונקטליך וואס עס איז. ר' יואל אשר ענטפערט אז להלכה נעמט מען נישט אן אז מען דארף פורש זיין צוליב דעם, ווייל די הרגשה איז נישט א פונקטליכע מעדיצינישע זאך און עס קען קומען א שיינע פאר טעג פאר'ן וסת אליין.

* **דער טייטש פון "עדים":** ר' יואל אשר זאגט אז די צוויי בדיקות ווערן אנגערופן "עדים" ווייל זיי זענען ווי עדות (וויטנעסעס). ר' יצחק ברענגט אז עס איז א מחלוקת: עס איז דא וואס זאגן אז עס איז מלשון עדות, אבער דער רמב"ם האלט אז "עד" מיינט פשוט א שמאטע אדער א בגד, מלשון הפסוק "עדי" ("חודש עדיה").

* **פארוואס הייסט עס א "מום גדול" אויב עס איז דא אן עצה, און א כלל איז הלכות מומין:** ר' יואל אשר פרעגט פארוואס דער רמב"ם רופט עס אן "מום גדול" אויב סוף כל סוף איז "לא הפסידה כלום" צוליב די בדיקות? ר' יצחק ענטפערט אז עס הייסט א "מום גדול" אין עצם המציאות ווייל זי איז נישט קיין נארמאלע, געזונטע פרוי – א געזונטע סיסטעם האט א וסת, און דא קען זי באקומען

איר וסת אינגאנצן אומגעריכט (רענדאמלי). אבער הלכה'דיג שטערט עס נישט צו דער כתובה ווייל מען דארף סך הכל מאכן נאך איין בדיקה.

* אויף דעם מערקט אויף ר' יואל אשר אז מיר האבן שוין פריער געלערנט ביי אנדערע מומין אז אויב עס איז דא א וועג וויאזוי זיך צו געבן אן עצה דערמיט (ווי ארויפלייגן א בענדעיד און עס העלפט), ווערט עס אויס מום. ר' יצחק נעמט עס אן אלס א כלל: פון דא קען מען טאקע לערנען אז יעדער מום וואס האט א פשוט'ע עצה, איז הלכה'דיג נישט קיין מום.

הלכות ח'—ט': א פרוי וואס איז רואה דם מחמת תשמיש

טייל 1: דער דין פון רואה דם מחמת תשמיש און "לא יחזיר לעולם"

דעם רמב"מ'ס וועריאנט

הרי שבדקה עצמה ונבעלה ובעת שקנחה עצמה היא והוא נמצא דם על עד שלה או על עד שלו, אם אירע זה פעם אחר פעם שלש פעמים סמוכות זו לזו הרי זו אסורה לישב עם בעלה ותצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספת ואין לה תנאי מתנאי כתובה שהרי אינה ראויה לתשמיש, ויוציא ולא יחזיר לעולם שמא תתרפא ונמצא שלא גמר לגרשה בשעת גירושין, ומותרת להנשא לאחר כמו שיתבאר בענין הנדה.

פשט ערקלערונג

אויב זי האט זיך בודק געווען פאר תשמיש, און נאך תשמיש ווען זיי זענען זיך מקנח טרעפט מען בלוט אויף איר שמאטע אדער אויף זיין שמאטע, און דאס פאסירט דריי מאל נאכאנאנד, האט זי א חזקה פון א "רואה דם מחמת תשמיש" (אז דער תשמיש אליין מאכט איר פאר א נדה). וויבאלד אויף דעם העלפן נישט קיין שום בדיקות און זי איז נישט ראויה לתשמיש, טאר זי נישט בלייבן מיט איר מאן. זי גייט ארויס אן א כתובה (נישט עיקר, נישט תוספת, און נישט קיין תנאי כתובה). דער מאן מוז איר גט'ן און טאר איר קיינמאל נישט צוריקנעמען ("ולא יחזיר לעולם"), ווייל מיר האבן מורא אז אפשר וועט זי זיך אויסהיילן און עס וועט אויסקומען אז ער האט איר נישט געוואלט גט'ן בלב שלם. זי מעג אבער חתונה האבן מיט אן אנדערן מאן (כל זמן עס פאסירט נישט ביי דריי מענער).

חידושים און ערקלערונגען

* **דער חשש פון "שמא תתרפא" און "גט מוטעה":** ר' יואל אשר איז מסביר דעם טעם פון "ולא יחזיר לעולם": וויבאלד זי מעג גיין חתונה האבן מיט אן אנדערן מאן, האבן חז"ל מורא געהאט אז אויב זי וועט זיך שפעטער אויסהיילן, וועט דער ערשטער מאן זאגן "וועז איך וואלט געוואוסט אז זי קען זיך אויסהיילן וואלט איך איר נישט געגעבן קיין גט", און ער וועט בטל מאכן דעם גט למפרע, וואס וועט מאכן אירע קינדער פונעם צווייטן מאן פאר ממזרים.

* ר' יואל אשר פרעגט אויף דעם: פארוואס זאל דאס קענען מאכן די קינדער פאר ממזרים? ער האט דאך פארט געגעבן א גט, וויאזוי קען מען מאכן א "גט של טעות"? ר' יצחק ענטפערט אז יא, עס איז דא אזא מושג ווי א "מקח טעות גט", און דער מאן וואלט באמת געווען גערעכט מיט זיין טענה. דערפאר האבן חז"ל גע'אסר'ט אויף אים איר צוריקצונעמען, כדי ער זאל וויסן פון פאראויס אז עס איז ענדגילטיג און ער זאל גומר בדעת זיין איר צו גט'ן אין יעדן פאל.

* **קשיא אויף דער תקנה:** ר' יצחק מערקט אויף א לומד'ישע נקודה: יעצט אז חז"ל האבן שוין מתקן געווען "לא יחזיר לעולם" און דער מאן ווייסט אז ער קען איר נישט צוריקנעמען, איז דאך דער גט סיי ווי אן עכטער גט בלב שלם – אויב אזוי, פארוואס זאל ער איר שפעטער באמת נישט מעגן צוריקנעמען? ר' יואל אשר ענטפערט קורץ אז מען זאגט נישט אזא סברא (חז"ל האבן נישט געמאכט אזא חילוק).

* **פארוואס מעג זי חתונה האבן מיט אן אנדערן?** ר' יואל אשר ברענגט די גמרא אז מיר האבן נישט מורא אז יעדער מאן וועט איר מאכן פאר א נדה דורך בעילה, ווייל "לאו כל האצבעות שוות" (און ער דערמאנט בדרך צחות אז מיר האבן פריער געלערנט וועגן א מום פון אן עקסטערן פינגער – אצבע יתירה).

טייל 2: דער חילוק צווישן אנהייב נישואין און נאך נישואין (נסתחפה שדהו)

דעם רמב"מ'ס וועריאנט

במה דברים אמורים בשהיתה כך מתחלת נשואיה ומבעילה ראשונה ראת דם, אבל אם אירע לה חולי זה אחר שנשאת נסתחפה שדהו. לפיכך אם בעל פעם אחת ולא נמצא דם ואחר כך חזרה להיות רואה דם בכל עת תשמיש יוציא ויתן כתובה כולה ולא יחזיר עולמית כמו שביארנו.

פשט ערקלערונג

דאס וואס זי פארלירט איר כתובה איז נאר אויב די פראבלעם איז געווען גלייך פון אנהייב חתונה, אז שוין פון דער ערשטער בעילה האט זי געזען בלוט. אבער אויב די מחלה האט זיך אנגעהויבן נאך דער חתונה – אפילו אויב נאר איין אייניציג מאל האט ער בועל געווען און מען האט נישט געטראפן קיין בלוט, און ערשט דערנאך האט זי אנגעהויבן זען בלוט ביי יעדן תשמיש – הייסט עס "נסתחפה שדהו" (זיין פעלד איז פארפלייצט געווארן; עס איז זיין מזל און נישט קיין מקח טעות). אין אזא פאל מוז ער איר גט'ן און באצאלן די גאנצע כתובה, אבער דער איסור פון "לא יחזיר עולמית" בלייבט ווייטער אין קראפט.

חידושים און ערקלערונגען

* **וויאזוי דערקענט מען דם מחמת תשמיש ביי בעילה ראשונה?** ר' יואל אשר שטעלט זיך אפ אויף די וועריאנט "ומבעילה ראשונה ראת דם": ביי דער ערשטער בעילה איז דאך סיי ווי דא דם בתולים, וויאזוי קען מען וויסן אז עס איז דם מחמת תשמיש? ער ענטפערט אז מען רעדט אין אן אופן וואו מען ווייסט שוין ביים ערשטן מאל אז דאס איז נישט קיין דם בתולים.

* **איין בעילה איז מפקיע פון מקח טעות:** ר' יצחק וואונדערט זיך אויף דעם חידוש אז איין איינציגע בעילה אן בלוט איז שוין גענוג צו זאגן אז עס איז נישט קיין מקח טעות נאר "נסתחפה שדהו".

* **מוציא לעז זיין קענען אן עכטן חשש:** ביים מסביר זיין פארוואס "לא יחזיר עולמית" בלייבט אויך ביי נסתחפה שדהו, זאגט ר' יואל אשר אז עס איז כדי ער זאל נישט מוציא לעז זיין אויפ'ן גט. ר' יצחק מערקט אויף אז מען דארף נאכקוקן צי דער טעם איז נאר וועגן "להוציא לעז" אדער עס איז אן עכטער חשש אז דער גט איז בטל.

* **חיוב רפואה אויף רואה דם מחמת תשמיש איידער מען גט זיך:** ר' יואל אשר ווארפט אויף א שטארקע שאלה: אויב עס איז דא א מעגליכקייט אז זי זאל זיך אויסהיילן ("שמא תתרפא"), פארוואס גט ער איר גלייך? לכאורה וואלט דער מאן געדארפט זיין מחויב איר צוצושטעלן די רפואה איידער ער קען זי ארויסשיקן אן א כתובה!

* ר' יצחק שטימט צו אז מען וואלט דאס לכאורה געדארפט טוהן פארדעם (אדער פאר די דריי מאל), און זאגט אז דער חיוב וואלט געדארפט זיין מדין "לרפאותה" (איינע פון די תנאי כתובה).

* ר' יואל אשר לייגט צו אז אפשר איז ער מחויב אין דעם אפילו מדין "עונה" (כדי זי זאל זיין ראויה לתשמיש).

* ר' יואל אשר באמערקט אז אין הלכות איסורי ביאה ברענגט טאקע דער רמב"ם א גאנצע פראגראם וויאזוי מען טשעקט עס און וויאזוי מען היילט עס אויס, און זאגט דארט אז אפילו אויב מען היילט עס אויס איז דא א פראבלעם (זיי לאזן עס איבער צו זען דארט אין הלכות איסורי ביאה, ווייל דא לערנט מען נאר הלכות כתובה).

הלכה י': מומים וואס ווערן באשאפן ביי דער פרוי נאך דער חתונה

דעם רמב"ם'ס ווערטער

וכן כל אשה שנולדו בה מומין אחר שנישאת, אפילו נעשית מוכת שחין – אם רצה לקיימה מקיימה, ואם רצה להוציא יתן כתובתה.

פשט ערקלערונג

א יעדע פרוי וואס באקומט א מום נאך דער חתונה, אפילו זי ווערט א "מוכת שחין" (וואס איז א גרויסער און שרעקליכער מום), איז דאס דעם מאנ'ס פראבלעם ("נסתחפה שדהו"). אויב ער וויל זי האלטן, מעג ער (און ער דארף איר נישט מאכן קיין נייע קידושין אדער עפעס אזוינס, ווייל ביי דער חתונה איז אלעס געווען גוט). אויב ער וויל זי גט'ן, מוז ער איר אויסצאלן איר כתובה, ווייל עס איז אים פארפלייצט געווארן זיין פעלד (נסתחפה שדהו).

חידושים און ערקלערונגען

(קיין באזונדערע חידושים נישט אויף דעם טייל, נאר דער קלארער הסבר פון "נסתחפה שדהו").

הלכה י"א: מומים וואס ווערן באשאפן ביים מאן נאך דער חתונה

דעם רמב"ם'ס ווערטער

האיש שנולדו בו מומין אחר שנשא, אפילו נקטעה ידו או רגלו או נסמית עינו, ולא רצת אשתו לישב עמו – אין כופין אותו להוציא וליתן כתובה, אלא אם רצת תשב, ואם לא רצת תצא בלא כתובה כדין כל אשה מורדת. אבל אם נולד לו ריח הפה או ריח החוטם, או שחזר ללקט צואת כלבים או לחצוב נחשת מעיקרו או לעבד עורות – כופין אותו להוציא וליתן כתובה, ואם רצת תשב עם בעלה.

פשט ערקלערונג

אויב דער מאן באקומט קערפערליכע מומים נאך דער חתונה (מען האקט אים אפ א האנט אדער א פוס, אדער ער ווערט בלינד אויף אן אויג) און די פרוי וויל מער נישט וואוינען מיט אים, צווינגט מען אים נישט צו געבן א גט און א כתובה (ווייל עס איז געשען נאך דער חתונה, איז עס איר מזל, "נסתחפה שדה שלה"). אויב זי וויל, בלייבט זי; אויב זי וויל דווקא א גט, גייט זי ארויס אן א כתובה ווי א יעדע "מורדת". אבער, אויב עס אנטוויקלט זיך ביי אים א שלעכטער געוורך פונעם מויל אדער פון דער נאז, אדער ער הייבט אן א שטינקעדיגע ארבעט – צו קלייבן הונט-צואה, אויסהאקן קופער פון די בערג (מינעס), אדער אויסארבעטן לעדער (בורסקי) – דעמאלט צווינגט מען אים יא צו געבן א גט און צאלן א כתובה. אויב זי וויל אבער בלייבן מיט אים, מעג זי בלייבן.

חידושים און ערקלערונגען

* **"כדין כל אשה מורדת" קענען "מאוס עלי":** ר' יואל אשר מערקט אן אז דער רמב"ם שרייבט דא "תצא בלא כתובה כדין כל אשה מורדת", און ער שרייבט נישט אז זי האט א דין פון א פרוי וואס טענה'ט "מאוס עלי" (כאטש א מאן אן א האנט איז דאך לכאורה א טענה פון מאוס עלי!). ער דערמאנט אז זיי האבן שוין פריער געשמועסט אז דער רמב"ם מאכט נישט אזא שטארקן חילוק אין לשון צווישן מאוס עלי און א מורדת (און מאוס עלי איז אויך א סארט מורדת).

* **צי דארף מען דא מאכן דעם פראצעס פון התראה און הכרזה בבתי כנסיות?** זיי דעבאטירן וואס דער רמב"ם מיינט מיט "כדין כל אשה מורדת". ביי א געוועלטיגער מורדת (וועלכע זי טוט עס פון כעס און צעקריגעריי) איז דא א גאנצע סיסטעם וואו מען וואלט און מען רופט אויס אין די בתי מדרשים פיר וואכן כדי צו מאכן שלום, משא"כ ביי "מאוס עלי" באקומט זי גלייך א גט אן א כתובה. ר' יצחק האלט אז דא מיינט דער רמב"ם "כדין מורדת" נאר **לגבי דער כתובה** (אז זי פארלירט די כתובה), אבער מען דארף נישט מאכן דעם גאנצן פראצעס פון אויסרופן אין שול. פארוואס? ווייל דאס אויסרופן איז נאר וועלכע זי איז צעקריגט מיט

אים און מען וויל זי איבערבעטן; אבער דא זעט מען דאך קלאר פארוואס זי ווייל נישט (ער האט פארלוירן א האנט אדער א פוס), העלפט דאך נישט קיין אויסרופן, און זי באקומט גלייך א גט ווי ביי מאוס עלי.

* **וואס איז "ריח החוטם"?** ר' יואל אשר וואונדערט זיך וואס דאס מיינט א גערוך פון דער נאז ("כ'האב שוין געהערט מענטשן וואס האבן א ריח פון זייער מויל, אבער חוטם... געווענליך די נאז שמעקט, ס'מאכט נישט קיין געשמאק/געשמעקט!"). שפעטער אין שמועס קוקט ר' יצחק נאך און ערקלערט אז ס'איז א מעדיצינישע מחלה וואו עס וואקסט א "פאנגוס" (שוועמל/אינפעקציע) אינעווייניג אין דער נאז וואס גיט ארויס א שלעכטן גערוך.

* **דער פירוש המשניות אויף צואת כלבים און בורסקי:** ר' יואל אשר ברענגט ארויס פונעם רמב"ם אין פירוש המשניות אז די צוויי זאכן גייען צוזאמען: א "בורסקי" (איינער וואס ארבעט אויס הויטן/לעדער, וואס מען האט שוין געלערנט אין פרק ז') שמעקט אזוי שטארק ווייל מען פלעגט ניצן צואת כלבים אין דעם פראצעס פון אויסארבעטן די הויטן. אזוי אויך "לחצוב נחושת מעיקרו" מיינט ארבעטן אין די קופער-מינעס אין די בערג, וואו עס איז דא א שטארקער גערוך.

* **דער סברא-חילוק צווישן א פארלוירענעם אבר און א שלעכטן גערוך:** פארוואס ביי א מאן וואס פארלירט א האנט צווינגט מען אים נישט צו גט'ן, און ביי "נולד לו ריח הפה" (וואס איז דאך אויך אן אונס וואס איז אים געשען נאך דער חתונה!) צווינגט מען אים יא צו גט'ן און צאלן כתובה? ר' יצחק ערקלערט די סברא: א מאן אן א האנט איז נעבעך א צרה, "אבער שטינקען, דאס איז נישט קיין וועג!" (ר' יואל אשר: "נישט קיין מהלך"). מען קען נישט פארלאנגען פון א פרוי צו לעבן אין איין הויז מיט א מענטש וואס שטינקט. דאס איז פיל ערגער ווי א סתם טענה פון "מאוס עלי", דא פארשטייט מען איר אינגאנצן און דערפאר צווינגט מען אים (כופין אותו).

* **[בייזאך: דער ספר "גבורת אנשים"]:** אינמיטן קוקן אין די מפרשים מערקט ר' יואל אשר אן אז עס ווערט דא געברענגט א ספר מיט'ן נאמען "גבורת אנשים", וואס איז געדרוקט געווארן דורכ'ן ש"ך (אדער זיין טאטן), וואס באהאנדלט די הלכות פון א מאן וואס האט נישט קיין "גבורת אנשים" (כח גברא) וכדומה.

* **די גירסא "ואם רצת תשב עם בעלה":** ר' יואל אשר באמערקט אז דאס לשון "ואם רצת תשב עם בעלה" קלינגט אביסל קרום (עס פעלט א וואו, ווי "ואם רצת *לשבת* עם בעלה, תשב"). ר' יצחק מערקט אן אז עס זענען טאקע דא אנדערע גירסאות אין רמב"ם. דער פשט איז אבער קלאר: די כפיה איז נאר לטובתה, און אויב זי ווייל בלייבן מיט אים, לאזט מען איר.

הלכה י"ב: א מאן וואס איז געווארן א מוכה שחין

דעם רמב"מ'ס ווערטער

נעשה האיש מוכה שחין – כופין אותו להוציא ויתן כתובה. ואף על פי שהיא רוצה לישב עמו אין שומעין לה, אלא מפרישין אותן בעל כרחן, מפני שהיא ממיקתו. ואם אמרה: אשב עמו בעדים כדי שלא יבוא עליה – שומעין לה.

פשט ערקלערונג

אויב דער מאן ווערט א מוכה שחין, צווינגט מען אים צו געבן א גט און צאלן כתובה. אבער אנדערש ווי ביי א שלעכטן גערוך, דא אפילו אויב די פרוי זאגט אז זי ווייל בלייבן וואונענן מיט אים, הערט מען איר נישט אויס, נאר מען שיידט זיי צעטיילט בעל כרחם. פארוואס? "מפני שהיא ממיקתו" – ווייל תשמיש המטה מאכט אז זיין שחין (הויט-קרענק) זאל צעגיין און ווערן ערגער, און עס שאדט פאר אים. אבער אויב זי זאגט: "איך וועל וואונענן מיט אים מיט עדים כדי ער זאל נישט זיין מיט מיר (נישט האבן קיין תשמיש)", דעמאלט הערט מען איר אויס און זיי מעגן בלייבן צוזאמען.

חידושים און ערקלערונגען

* **דאס לשון "ממיקתו":** זיי ערקלערן אז דאס ווארט קומט פונעם לשון הפסוק ביי דער מגיפה פון גוג ומגוג (זכריה י"ד): "המק בשרו", אז דאס פלייש ווערט צעגאנגען און אפגעריבן דורך דער נאנטשאפט.

* **דער פשט אין "אשב עמו בעדים":** ר' יואל אשר און ר' יצחק קלערן אויס וואס דאס מיינט "בעדים". עס מיינט נישט "עדי בדיקה", און עס מיינט אויך נישט אז מען דארף טאקע שטעלן מענטשן אין שטוב צו וואכן אויף זיי! נאר דער פשט איז אז דער איסור צו בלייבן צוזאמען איז בלויז א פראקטישע זאך פאר זיין געזונט צוליב תשמיש; דערפאר, אויב זי נעמט זיך אונטער מיט א פעסטער ערנסטקייט (אז זי איז גרייט אפילו אויף אן אופן פון "בעדים", דאס הייסט זי מיינט עס באמת) אז זי גייט נישט פאדערן אדער האבן מיט אים קיין תשמיש, לאזט מען איר בלייבן מיט אים.

הלכות י"ג–י"ד: יבום ביי א ברודער מיט'ן זעלבן מום, און סיום הלכות אישות

דעם רמב"מ'ס ווערטער

מי שהיה בעלה בעל ריח הפה או ריח החוטם או מלקט צואת כלבים וכיוצא בהן, ומת, ונפלה לפני אחיו ויש בו אותו מום שהיה בבעלה – יכולה היא לומר: לאחיך הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל, ויחלוץ.

פשט ערקלערונג

א פרוי וואס איר מאן האט געהאט א שלעכטן גערוך אדער איז געווען א קלייבער פון צואת כלבים וכדומה (און זי איז געבליבן וואונענן מיט אים), און דער מאן איז געשטארבן אן קינדער און זי פאלט פאר זיין ברודער צו יבום, און דער ברודער האט פונקט דעם זעלבן מום אדער די זעלבע שטינקעדיגע ארבעט. דער ברודער וויל מייבם זיין און טענה'ט אז זי האט דאך שוין מסכים געווען צו לעבן

מיט אזא מום ביי זיין ברודער. פסק'נט דער רמב"ם אז זי קען אים זאגן: "דיין ברודער האב איך געקענט פארטראגן, אבער פאר דיר קען איך נישט פארטראגן!", און מען צווינגט אים צו געבן חליצה.

חידושים און ערקלערונגען

* **[בייזאך: וועדטלעך אויפ'ן לשון הרמב"ם]:** אויפ'ן לשון "מי שהיה בעלה בעל ריח פה", וועדטלען זיי זיך: "וועלכער מין בעל איז ער? א בעל ריח פה!" און אויף "מלקט צואת כלבים" וועדטלען זיי זיך אז מען קען מאכן א ליקוטי-ספר און עס רופן "מלקט", און אז די צוויי ברידער זענען פון דער "משפחת המלקטים" מיט דער זעלבער פאמיליע-ביזנעס.

* **פארגלייך צו הבטחת האב (פארשפרעכן נדוניה):** ר' יצחק דערמאנט אז מיר האבן שוין געלערנט אן ענליכע סברא פריער אין הלכות אישות: וועז א טאטע זאגט צו געלט (נדוניה) פאר זיין איידעם און דער איידעם שטארבט, קען דער טאטע זאגן פאר'ן יבם: "פאר דיין ברודער האב איך געוואלט געבן, פאר דיר וויל איך נישט געבן."

* **א געוואלדיגער דיוק אינעם דין פון מחילה אויף א מום (ר' יואל אשר):** ר' יואל אשר לייגט אריין א שטארקן געדאנק ארויסגענומען פון דער הלכה: פארוואס דארף זי בכלל אנקומען צו דער טענה פון "לאחיך הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל"? לאמיר זען וואס וואלט געווען ביים ערשטן מאן אליין! אין הלכה י"א האט דער רמב"ם געזאגט אז אויב דער מאן באקומט א ריח הפה, צווינגט מען אים צו גט'ן, "ואם רצת תשב עם בעלה". פרעגט ר' יואל אשר: וואס פאסירט אויב זי האט געזאגט "איך וויל בלייבן מיט מיין מאן" (זי האט מוחל געווען אויפ'ן ריח הפה), און נאך א שטיק צייט באשליסט זי צוריקצודרייען און זאגט "איך קען עס מער נישט פארטראגן, גיב א גט און א כתובה"?

* זאגט ר' יואל אשר: פון אונזער הלכה ביים יבם זעט מען לכאורה אז **איינמאל זי האט מסכים געווען און מוחל געווען פאר'ן ערשטן מאן, בלייבט די הסכמה אויף אייביג!** זי קען נישט יעדן טאג טוישן איר קאפ. אויב זי ווייל שפעטער זיך גט'ן פונעם ערשטן מאן נאכדעם וואס זי האט שוין אנגענומען דעם מום, ווערט זי גערעכנט ווי א רעגולערע "מורדת" און פארלירט די כתובה! און נאר דערפאר האט דער יבם געהאט א הווא אמינא אז זי איז שוין געבונדן צו איר פריערדיגער הסכמה, אויף וואס דער רמב"ם דארף מחדש זיין אז די הסכמה גייט נישט אויטאמאטיש אריבער צום נייעם ברודער, ווייל אויפ'ן ברודער האט זי קיינמאל נישט מסכים געווען!

* **די פשוט'ע סברא פון אהבה:** ר' יצחק לייגט צו די פשוט'ע מענטשליכע סברא פארוואס זי קען זאגן "לאחיך הייתי יכולה לקבל": דעם ערשטן מאן האט זי ליב געהאט, און ווי שלמה המלך זאגט: "על כל פשעים תכסה אהבה" – וועז מען האט איינעם ליב, קען מען פארקוקן אפילו א שלעכטן געזרוך. אבער דעם ברודער האט זי נישט ליב, איז ער פאר איר פשוט א בעל מום וואס שטינקט!

* **[בייזאך: סיום הלכות אישות און דער סדר פונעם רמב"ם קענן דעם סדר המשניות]:** די חברותות ענדיגן הלכות אישות מיט א "בריך רחמנא דסייען". ר' יצחק מערקט אן די געוואלדיגע ארדענונג פונעם רמב"ם: די קומענדיגע הלכות אין רמב"ם זענען "הלכות גירושין". אין ש"ס (סדר נשים) שטייט מסכת גיטין *פאר* מסכת קידושין. אבער דער רמב"ם שטעלט עס אויס לויט'ן לאגישן סדר פונעם לעבן: קודם דארף מען דאך חתונה האבן (הלכות אישות), און ערשט דערנאך קען שייך זיין דער קומענדיגער שריט פון א גט (הלכות גירושין)!

תמלול מלא

הלכות אישות – פרק כ"ה: מקח טעות ביי נישואין (נדרים און מומין)

הקדמה צום לעצטן פרק פון הלכות אישות

[[#1]] **ר' יצחק:** א גוטן. מיר לערנען די הייליגע תורה, הלכות אישות, דער לעצטער פרק.

ר' יואל אשר: דער לעצטער פרק פון הלכות כתובות.

ר' יצחק: יא, כתובות און כתובות.

ר' יואל אשר: הלכות אישות האט אינקלודעד קידושין און כתובה. און דאס רעדט מען וועגן, ס'איז בעיסיקלי מסכת קידושין און מסכת כתובות וואס ליגט אין הלכות אישות. דאס איז דער לעצטער פרק פון הלכות אישות, און מיר ענדיגן צו די הלכות פון כתובה.

מיר ווילן באדאנקען די וואס שטיצן אונזער שיעור און זענען מפיץ אונזער שיעור, און בעיקר פאר אונזער חשוב'ן ידיד, דער מחזיק השיעור, ר' יואל הלוי וועדבערגער, דער זכות התורה זאל אים אין אלעם ביישטיין.

ר' יצחק: און יעצט אז מ'ענדיגט, גייט מען אנהייבן א נייע הלכות, זאל יעדער איינער זיך צוזאמשטעלן, וועד ס'איז פון לערנען הלכות גירושין.

ר' יואל אשר: ס'איז זייער נוגע. נישט אזוי נוגע, ס'איז דא מער זאכן וואס זענען מער נוגע, אבער ס'איז גוטע תורה. תורה איז עס, תורה איז לימוד הנצרך. אקעי, די זעלבע זאך אויך נוגע ווי כתובות און ווי אלע אנדערע הלכות.

ר' יצחק: נוגע פאר'ן, אזוי ווי ס'איז אלעס, נוגע פאר'ן דזשענעראל בילד פון וויאזוי די הלכה ארבעט, נישט אויף צו וויסן וועז זאל מען זיך גט'ן, דאס זאל מען פרעגן די רביים.

ר' יואל אשר: די רבנים. יא, דער רמב"ם איז דאך נישט קיין פראקטישער גייד פאר וואס צו טוהן זאכן.

די נושא פונעם פרק: מקח טעות לענין כתובה וקידושין

[[#2]] **ר' יצחק:** שוין, איז דאס דער לעצטער פרק. מיר האבן געוועדט, די לעצטע פאר, צוויי פרקים בעצם אדער דריי, רעדן זיך פון וועלכע פרוי האט א כתובה. דאס הייסט, מ'האט געלערנט אלע מיני הלכות כתובה, די פרטים, וויאזוי מ'איז גובה וכו', נאכדעם איז דא הלכות פון מענטשן וואס האבן נישט קיין כתובה. איז גייען מיר יעצט לערנען נאך בעיקר צוויי – בעצם איינס און נאר דא פרטים אין דעם – איין סארט פרוי וואס האט נישט קיין כתובה: דאס הייסט, דער מענטש האט חתונה געהאט, און ס'האט זיך ארויסגעשטעלט אז ס'איז נישט דער סארט פרוי וואס ער האט געמיינט.

ר' יואל אשר: סאו כ'וואלט געזאגט אביסל אז היות מיר געדענקען אז כתובה איז א חלק פונעם גענג לעדזשיטימעסי און געבן שטארקייט צו די נישואין אז מ'זאל בלייבן חתונה געהאט. וועט ס'וויל נישט אז מ'זאל בלייבן חתונה געהאט, דאס טייטש וועט ער דארף מוציא זיין – אזוי ווי מיר האבן געהאט פאר'ן פאריגן פרק פארשידענע מצבים וועט ער דארף איר מוציא זיין ווייל זי איז מזנה, אדער ווייל זי איז א שלעכטע פרוי, עוברת על דת יהודית – דעמאלטס איז נישט דא קיין כתובה. דא גייען מיר לערנען פאר אן אנדער סיבה וואס איז נישט דא קיין כתובה: ווייל דער שידוך איז קיינמאל נישט געווען קיין גוטער שידוך. למשל דער שידוך איז געווען עפעס א שאלה פון א מקח טעות, נישט קלאר אז ער האט טאקע געוואלט דעם שידוך.

ר' יצחק: לאמיר אריינגיין אין דעם. און מ'דארף מקדים זיין אז בעצם די אלע הלכות, כאילו הלכות מקח טעות, און בעצם אין הלכות אישות...

ר' יואל אשר: אין הלכות קידושין איז שוין געווען די נושא פון מקח טעות: וועט ווייסט מען צי די קידושין איז א גוטע קידושין אדער זאל מען זאגן אז וועט דער מאן וואלט וועט געוואוסט וואלט עס נישט געווען א קידושין? האבן מיר געלערנט אין פרק ז', אז וועט א מאן נעמט א פרוי וואס מיר טראכטן אז נארמאלע מענטשן וואלטן נישט געוואלט וואוינען מיט איר, וועט אבער נאכנישט די קידושין אויס, ווייל אפשר האט ער יא געוואלט. סאו אין אסאך פעלער וועט עס א ספק קידושין. טייטש, וואס מ'וועט אים זאגן ער זאל נאכאמאל מקדש זיין? ניין.

ר' יצחק: סאו דער רמב"ם האט נישט געזאגט מ'זאל נאכאמאל מסדר זיין קיין קידושין, כ'ווייס נישט פארוואס, מ'האט געוועדט דעמאלטס דארט. וואס מ'האט געלערנט דארט איז בעיקר אין פרק ז' האט דער רמב"ם ממש געוועדט פון די הלכות פון נדרים און מומין וואס מיר גייען יעצט לערנען. דארט איז געווען בעיקר געלערנט וועט מ'זאגט קלאר "על מנת", סאו דעמאלטס, אקעי, מ'זאגט קלאר על מנת איז נישטא קיין שאלה.

ר' יואל אשר: דעמאלטס איז געזאגט פשוט'ערהייט אבער מ'טראכט אז יעדער איינער מיינט על מנת, בסתם איז עס על מנת. דו ווילסט דאך נישט קיין פרוי וואס איז א בעלת מומין וכדומה.

ר' יצחק: וואס איז, יו נאו, דו ווילסט א נארמאלע פרוי. דער רמב"ם האט גע'פסק'נט, נאך אין פרק ז' האט ער גע'פסק'נט אז א כתובה האט זי נישט, און דא גייען מיר לערנען די דיטעילס פון ווער האט יא א כתובה, ווער נישט. אבער א גט דארף מען יא, דער רמב"ם זאגט מספק, ווייל ס'זעט אויס אז ספק מיינט א ספק להלכה. עס קען זיין אז דאס הייסט נישט, מ'ווייסט נישט אז ממש יעדער מענטש וואס האט חתונה מיינט ער כאילו צו מאכן אימפליסיט א תנאי אז אן קיין מומין און אן קיין נדרים, אדער נישט. ס'איז דא א סברא אזוי, און א סברא אזוי. ממילא איז לגבי כתובה איז אוודאי אזוי ווי המוציא מחבירו איז א מקח טעות – אין ענין מבחינת כתובה הייסט עס א מקח טעות – אבער מבחינת קידושין, מבחינת גט זאגט מען ער זאל געבן א גט, אבער דא לערנען מיר די נושא פון כתובה.

הלכה א': א פרוי וואס האט אויף זיך נדרים

[[#3]] **ר' יואל אשר:** זאגט דער רמב"ם אזוי: **"הנושא אשה סתם"** – א מענטש האט חתונה מיט א פרוי אן מאכן א תנאי – **"ונמצאו עליה נדרים"** – שטעלט זיך ארויס אז זי איז א פרוי וואס האט געמאכט נדרים, זי האט זיך מגביל געווען, זי האט זיך מצמצם געווען מיט נדרים אויף זיך. זי איז אזא פרומטשיקע, וואס זאכן וואס די תורה לאזט טוהן, אבער זי אסר'ט זיך – איז די הלכה: **"תצא בלא כתובה"**. א מאן וויל נישט האבן א פרוי וואס מאכט נדרים. די גמרא זאגט: **"אי אפשי באשה נדרנית"**.

ר' יצחק: "אשה נדרנית" זאגט מען אויף אנדערע זאכן, מ'זאגט אויף נדרים, דא רעדט מען פון סתם זי האלט...

ר' יואל אשר: אין איין מאכן נדרים. אקעי, הי דידנ'ט סיין אפ אויף א פרוי וואס גייט מאכן שטיק מיט מאכן נדרים, איז **"תצא בלא כתובה"** – קען ער איר געבן א גט אן א כתובה, **"לא עיקר"** – ער דארף נישט געבן נישט דעם עיקר כתובה, **"ולא תוספת"** כתובה. זאגט דער רמב"ם, וועלכע מין נדרים רעדט מען?

ר' יצחק: "נמצאו עליה" מיינט אז זי האט שוין געהאט פון פריער, רייט? ס'איז קלאר. ווייל סתם דעמאלטס געמאכט קען...

ר' יואל אשר: ער דאך מפר זיין.

ר' יצחק: וועלכע נדרים?

ר' יואל אשר: "באילו נדרים אמרו" – ביי וועלכע מין נדרים האבן די חכמים געזאגט די הלכה? איז דער רמב"ם מסביר אז נדרים וואס זי איז זיך מצמצם, זי פיניגט זיך: **"על נדר שלא תאכל בשר, או שלא תשתה יין, או שלא תתקשט במיני צבעונים"** – זי גייט זיך נישט אנטוהן שיינע קליידער. **"והוא הדין לשאר המינין שדרך כל אנשי המקום"** – נישט דוקא צבעונים, נאר וואטעווער עס איז נארמאל אנגענומען אז פרויען טוען זיך אנטוהן שיין, און זי מאכט נדרים אקעגן דעם. איז די אלע זאכן זאגן מיר אז דער מאן וויל נישט וואוינען מיט א פרוי וואס פיניגט זיך, א פרוי וואס איז צו הייליג.

ר' יצחק: ער וויל האבן א פרוי פאר דער וועלט.

ר' יואל אשר: פאר רבי'ס, פאר קוויטלעך גייט ער צו רבי'ס וואס מאכן אזעלכע הייליגע נדרים. א פרוי וויל ער האבן דאון טו ערט.

אקעי.

"אבל אם נמצא עליה נדר אחר חוץ מאלו" – זאגט דער רמב"ם, דאס וואס זי פארלירט איר כתובה איז דוקא די נדרים, אבער אנדערע נדרים, **"לא הפסידה כלום"** – האט זי גארנישט מפסיד געווען, ער האט זיך נישט אויסגענומען פאר דעם אדער וואס. **"לא הפסידה כלום"**, באקומט זי ווייטער איר כתובה. אויב ער וויל איר געבן א גט...

ר' יצחק: דארף ער איר געבן איר כתובה. הייסט נדרים שאין בהן עינוי נפש. סתם זיך מאכן א נדר אז זי גייט נישט קלויבן שבת אינדערפרי, איך ווייס, רענדאם זאכן. אקעי. ער קען מאכן א נדר אויף יענץ מיט אזעלכע סארט זאכן, ובכלל.

ר' יואל אשר: רייט, רייט. סאו נאכאמאל, די אלע פרויען גייט ער דארפן געבן א גט, ווייל מיר נעמען אן אז זי איז יא מקודשת מספק, מיר דארפן געבן א גט, אבער **"תצא בלא כתובה"** פאר די אזוי ווי מיר האבן געזאגט.

הלכה ב': א פרוי וואס האט מומין

[[#4]] **ר' יואל אשר:** שוין, זאגט דער רמב"ם: **"וכן הכונס אשה סתם"** – אז איינער איז כונס אשה סתם ווייטער אן "על מנת", נישט ער האט געזאגט על מנת דאס נישט קיין נדרים, נאר נעמט סתם א פרוי. **"ונמצא בה מום"** – מ'האט געטראפן א מום **"ממומי נשים שכבר ביארנום"** – איינע פון די מומי נשים וואס איז אין פרק ז' אדער ח' רמב"ם אויסגערעכנט. וואס זענען די מומי נשים? האט דער רמב"ם דארטן געזאגט אז זיי זענען אלע מומים וואס שטייט ביי די כהנים, פלוס נאך זאכן וואס האט צו טוהן מיט די וויזשועל, דער וועג וויאזוי א פרוי קוקט אויס. זיי זענען דארטן אריינגעגאנגען אין דיטעילס, זאכן וואס מאכט איר מיאוס.

"ולא ידע הבעל במום זה" – דער מאן האט נישט געוואוסט פונעם מום, **"ולא שמע בו ורצה"** – און ס'איז נישט פשט אז ער האט געהערט אז זי האט דעם מום און ער האט געוואלט, נאר ער האט געזאגט איך האב נישט געוואלט. איז אבער למעשה האט ער נישט געמאכט קיין תנאי, בלייבט ווייטער די זעלבע הלכה אז זי איז מקודשת מספק. אבער לענין כתובה איז אויך די זעלבע זאך: **"הרי זו תצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספת"**, ווייל ער קען טענה'ן. ער איז דאך דער וואס מ'איז מוציא פון אים געלט, קען ער טענה'ן: איך וואלט קיינמאל נישט מסכים געווען אויף אזא שידוך. א טייטש, הגם אויף א גט האט מען אים מחמיר געווען, אבער לענין אז איך זאל דארפן באצאלן קען ער טענה'ן זיין טענת ברי, וואטעווער, זיין ארגומענט אז ער האט נישט געוואלט דעם שידוך, ממילא איז נישט דא קיין כתובה, לא עיקר ולא תוספת.

די חזקה פון "בודק בקרובותיו"

ר' יצחק: יעצט דארף מען וויסן אבער וואס הייסט **"ולא ידע"**? יא, דאס איז די נעקסטע הלכה, רייט? ס'הייסט נאר אויב ער האט געוואוסט פונעם מום, איז דאך, קען ער שוין נישט טענה'ן...

ר' יואל אשר: זאגט ער, **"ולא שמע בו ורצה"**. אויב האט ער געהערט אדער געוואוסט, האט ער עס מסכים געווען על דעת זה.

ר' יצחק: סאו יעצט קומט אויס פארשידענע פרטים אין דעם.

ר' יואל אשר: אבער ידע...

ר' יצחק: סאו, וויאזוי פראווט מען אז ידע? ס'הייסט ידע, מ'האט אים געשיקט א רעזומע וואס ס'שטייט דאס, איז דאך זיכער נישט קיין ספק, מ'רעדט דאך אז מ'ווייסט נישט, ס'איז אלעס בסתם.

ר' יואל אשר: גייט מען יעצט אריין אן א רשימה: וואס טוט זיך ווען דער מאן זאגט ער האט נישט געוואוסט, און זי טענה'ט, אדער מ'טענה'ט פאר איר, אז דו האסט יא געוואוסט און מקבל געווען?

ר' יצחק: אבער מיט יא געוואוסט, וואס מ'גייט יעצט לערנען איז בעיסיקלי אזוי ווי א חזקה שידע. ס'איז דא אופנים וואס ער האט געזען די פרוי, זי גייט ארום זי הינקט.

ר' יואל אשר: וואס הייסט האסט נישט געזען אז זי הינקט? קענסט נישט זאגן דאס. ממילא, זאגט דער רמב"ם: **"כיצד"** – איז אזוי, וויאזוי ווייסן מיר, וויאזוי קענען מיר טראכטן צי דער מאן האט יא אדער נישט געוואוסט אדער געהערט? זאגט דער רמב"ם: **"היה מרחץ בעיר"** – אויב אין דער שטאט וואו זיי וואוינען איז דא א מרחץ, **"והיו לו קרובים"** – ער האט קרובים וואס גייען אין דעם מרחץ, **"אינו יכול לומר לא ידעתי מומין אלו"** – קען ער נישט זאגן איך האב נישט געוואוסט פון די מומין, **"ואפילו מומין שבסתר"**. טייטש, א מומין שבגלוי איז דאך פשוט אז ער האט געזען און מקבל געווען. אבער מומין שבסתר קען ער זאגן איך האב נישט געוואוסט. אבער אויף די זאכן איז דאך דא א כלל: **"מפני שהוא בודק בקרובותיו"**. זאגן מיר א כלל אז אין א פלאץ וואו ס'איז דא א מרחץ, דאס איז דער פלאץ וואו די יכנות טשעקן אויס מענטשן זיי זאלן וויסן אפילו דברים שבסתר. אן אינטערעסאנטער כלל, אז א מאן איז בודק בקרובותיו, **"וחזקה ששמע ורצה"**. ס'הייסט...

ר' יצחק: א נארמאלער מענטש וואס האט חתונה מיט א פרוי, וויל דאך וויסן צי זי האט מומים. ער דארף דאך וויסן צי זי האט ערגעץ אונטער אירע... איר נאז איז צו נישט – נאז קען ער זען – אבער די דברים שבסתר, ער דארף טשעקן צי זי זעט אויס נארמאל. סאו, דאס איז דאך קלאר. איך מיין מ'פרעגט אינפארמעישאן...

ר' יואל אשר: רעדט מען דאך אן "על מנת", יא?

ר' יצחק: דאך פשוט, יא, מ'רעדט דאך. סאו, יעצט דער פראבלעם איז נאר וויאזוי פרעגט מען? ווייל ער קען דאך נישט הייסן זיך אויסטוהן. אבער ס'איז דאך דא א מרחץ, קאלט ער אן זיין מומע וואס גייט אין דעם זעלבן מרחץ, ער זאגט: "טשעק אויס דאס מיידל, זאג מיר אויב זי זעט אויס נארמאל." און דאס איז דער נארמאלער סדר וויאזוי מענטשן מאכן שידוכים. ממילא קען מען נישט זאגן אז ער האט נישט געהערט. אבער **"ואם אין שם"**...

ר' יואל אשר: **"מרחץ או שלא היו לו קרובים"**, דעמאלטס קען ער טענה'ן **"במומין שבסתר"**, אז ווען איך וואלט געוואוסט וואלט...

ר' יצחק: איך נישט חתונה געהאט, ממילא גיב איך נישט קיין כתובה.

ר' יואל אשר: אבער איך פארשטיי נישט, ער קען אויך נישט איינוועגן דעם כלל ביי בודק בקרובותיו? ער זאגט דאך, זאגט צו איר: "איך שוועור אין בורא, איך האב נישט געפרעגט די קרובות."

ר' יצחק: ניין.

ר' יואל אשר: א כלל אז מענטשן פרעגן קרובות.

ר' יצחק: יא, יא. טייטש, מ'מאכט אינפארמעישאן, מ'מאכט שידוכים. א מענטש מאכט נישט קיין שידוך אין דער וועלט אריין.

ר' יואל אשר: נו נו, יא, ביסל אינטערעסאנט. אינטערעסאנט חז"ל האבן תולה געמאכט מיט אזא חזקה וואס דאס איז דאס.

[[#5]] **ר' יצחק:** איך מיין אז ס'איז נארמאל. איך זע נישט פארוואס דאס איז א חידוש.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **"ונכפה בעיתים ידועים"**.

ר' יצחק: איך מיין אז אין פאקט איז אפשר טשעקט מען נישט ביים מרחץ. אז א פרוי האט עפעס א, מום מיינט דאך עפעס א מום...

ר' יואל אשר: א פראבלעם. אקעי שוין, איך מיין צו זאגן מרחץ איז אזא דוגמא, אויב דא האט זי אישוס וואס די חבר'טעס וואלטן געווארטן...

ר' יצחק: עקזעקטלי, וואלט עס ארויפגעקומען אין אינפארמעישאן. זייער גוט. למשל היינט, איך ווייס נישט אויב ס'איז נוגע היינט, באלד כתובה איז נישט היינט קיין אקטועלע נושא, אבער למשל, דא רעדט מען גופניות'דיגע מומים. דרך אגב שוין...

ר' יואל אשר: מ'גייט שוין רעדן פון פסיכאלאגישע זאכן. יא.

ר' יצחק: ער גייט שוין זאגן. אבער איך זאג איינער האט א גופניות'דיגן מום, שטעלסט זיך פאר אז א שדכן וואלט געדארפט ווייסן. אמאל נישט, סאו דא וועגדט זיך אויף די... בקיצור דאס איז דער כלל.

דער דין פון "ונכפה"

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **"ונכפה בעיתים ידועים"** – א פרוי וואס האט א מחלה אז בעיתים ידועים ווערט זי נכפה. געווענליך מיינט דאס א פיזישע זאך אזוי ווי מ'האט סיזשערס, מ'האט עפילעפסי, חולי נופל. אבער איך זע ער ברענגט עס פון פירוש המשניות.

ר' יצחק: נכפה מיינט א...

ר' יואל אשר: אז נכפה קען אויך מיינען פסיכאלאגיש, אז זי האט פון צייט צו צייט וואס זי ווערט משוגע, זי איז בייפאולער, זי האט תקופות ווען זי איז משוגע. איך ווייס נישט, ס'שטייט נישט דא ממש, "ונכפה חולי הנפילה"...

ר' יצחק: עפילעפסי הייסט דאס, נישט?

מומין שבסתר, נכפה בעתים ידועים, און מומין שבגלוי

ר' יצחק: אז א פרוי האט עפעס א, מ'מיינט דאך עפעס א מום.

ר' יואל אשר: ס'איז עפעס א פראבלעם. אקעי, מ'מיינט צו זאגן מרחץ איז אזא דוגמה, אויב זי האט שוין אישוס וואס די חבר'טעס וואלטן געווארטן,

ר' יצחק: ס'וואלט ארויפגעקומען די אינפארמעישאן. זייער גוט, למשל היינט, איך ווייס נישט אויב ס'איז נוגע וועגן כתובה, נישט היינט קיין אקטועלע נושא, אבער למשל דא רעדט מען גופניות'דיגע מומין,

ר' יואל אשר: בדרך כלל גייט ער שוין זאגן.

ר' יצחק: יא, ער גייט שוין זאגן. אבער איך זאג, איינער האט א גופניות'דיגן מום, מען שטעלט זיך פאר אז א שדכן וואלט געדארפט ווייסן, אמאל נישט, סאו דו וועגדסט זיך אויף די, בקיצור, דאס איז דער כלל. איך ווייס נישט אויב ס'איז שייך.

ר' יואל אשר: איז ער ממשיך: **ונכפה בעתים ידועים**, א פרוי וואס האט א מחלה אז בעתים ידועים ווערט זי נכפה. געווענליך מיינט דאס א פיזישע זאך, אזוי ווי מ'האט סיזשערס, מ'האט עפילעפסי, חולי נופל, אבער איך זע ער ברענגט פון,

ר' יצחק: פון,

ר' יואל אשר: ער ברענגט עס פון פירוש המשניות, אז נכפה קען אויך מיינען פסיכאלאגיש, אז זי האט פון צייט צו צייט וואס זי ווערט משוגע, זי איז בייפאולער, זי האט תקופות ווען זי איז משוגע. אקעי איך ווייס נישט, ס'שטייט נישט דא ממש.

ר' יצחק: נכפה חולי הנפילה, יא. סאו ס'הייסט אויב ס'איז אלעמאל איז דאך גלוי, אבער בעתים ידועים מיינט ס'מאכט זיך יעדע ווי, עתים ידועים מיינט נישט ס'האט א סקעדזשועל, רייט? עתים ידועים מיינט צו זאגן נישט כסדר.

ר' יואל אשר: יא, איז **הרי היא** אויכעט **ממומי סתר**, דאס הייסט מומי סתר וואס ער קען טענה'ן כ'האב נישט געווארטן אז ס'מאכט זיך אמאל. עפעס וואס געשעט אפט אדער אפט דארף מען וויסן, אבער עפעס וואס געשעט נאר אין עתים ידועים איז ממומי סתר.

ר' יצחק: ס'הייסט, ס'איז אינטערעסאנט, די גמרא זאגט נכפה דווקא **קבוע לה זמן** הייסט עס מומין שבסתר. אויב ס'איז נישט קבוע לה זמן,

ר' יואל אשר: מיינט צו זאגן ס'געשעט כסדר.

ר' יצחק: ס'געשעט כסדר, רייט. זייער גוט, דעמאלטס האט ער געדארפט קענען זען, זייער גוט, אדער אנדערע מענטשן וואלטן געזען, וואטעווער, יא. ער האט געווארטן.

ר' יואל אשר: זייער גוט. אוי איז דאס נאך א, ער זאגט דא עפעס אזוי אז ס'איז אויכעט התקף טירוף, וואטעווער, כ'ווייס נישט וואס ער מיינט.

ר' יצחק: דאס איז סתם די מענטשן וואס האבן,

ר' יואל אשר: נישט, אקעי.

ר' יצחק: ניין, דא שטייט נישט מפורש פסיכאלאגיש.

ר' יואל אשר: אבער דברים פשוטים אז,

ר' יצחק: ס'הייסט אויך א מום שבסתר.

ר' יואל אשר: סתם מאכט זיך אסאך מער די שאלה, מאכט זיך סתם אסאך מער אויף פסיכאלאגישע פראבלעמען.

ר' יצחק: אבער ס'קען זיין ס'איז ריכטיג אז ס'איז א מום שבסתר, ס'הייסט אויב ס'איז א זאך וואס פירט זיך יעדן טאג און נעמט פילס,

ר' יואל אשר: אדער דארף מען וויסן, בקיצור. די אלע זאכן איז במומין שבסתר. **אבל במומין שבגלוי**, איר נאז האט זי א מום, קען ער נישט זאגן ער האט זיך דערמאנט א חודש נאך דער חתונה, איך בין געווארן געווארן אז זי האט א מום אויף דער נאז. העלא? **אינו יכול לטעון שהרי הכל רואין אותן ואומרין לו.** אפילו, וואס טייטש? אפילו ער האט איר נאכנישט געזען, יא? זי קומט אן צו דער חתונה, יא? האט ער געשיקט א קידושין מיט א שליח, אדער איך ווייס נישט.

ר' יצחק: אבער די מענטשן אין דער שטאט האבן געזען.

ר' יואל אשר: וחזקתו ששמע ונתפייס, אז ער האט יא געהערט וואס גייט פאר.

די מצוה פון "עד שיראנה" לגבי מומין שבגלוי

ר' יצחק: מ'וועט שוין זען די נעקסטע הלכה, די אלע הלכות זעט זיך קלאר אז ער האט נישט געזען. אויב ער האט אליינס געזען, מ'האט א פיקטשער פון די ענגעידזשמענט, מ'זעט וויאזוי, איז פשוט אז ס'איז נישט קיין שאלה. דא רעדט מען אלץ אז ער האט נישט מקיים געווען די הלכה פון **עד שיראנה.** אבער די שטאט ווייסט, איינער וואלט אים פארציילט, ס'קען דאך נישט זיין. זאגט דער רמב"ם אינטערעסאנטע חידוש. כ'ווייס נישט ס'איז פשוט, אבער ס'איז אינטערעסאנטע אינפארמעישן. יא? **דבר ידוע הוא,**

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט, ווייל די מצוה איז לקדש **שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו**, וואס רעדט ער פון דא? פון דעם. גוט, אבער פארוואס פעלט דא אויס, אויב זאגן מיר אונז אז א מענטש פרעגט עניוועי דעם נאנטן מענטש? אקעי.

ר' יצחק: כ'ווייס נישט. טאקע וועגן דעם נאכדעם הייבט מען אן א שאלה, ס'איז געווען א מום שבסתר, גיי רעד מיט איר נארמאל, רעד, זע איר אליינס, וועסט נישט האבן די שאלות. יא, מ'קען נישט גיין אין דער מרחץ.

די הלכה לויט די מנהגי המקומות: ערי אדום קענען אנדערע פלעצער

ר' יואל אשר: אבער יא, אקעי. **דבר ידוע הוא**, זאגט דער רמב"ם, **שאין דין זה**, די הלכה אז אפילו במומין שבגלוי,

ר' יצחק: אז ס'איז דא א חילוק צווישן מומין,

ר' יואל אשר: אויף דער נאז אדער אויף דעם בויך איז נאר ביי פלעצער וואו ס'איז געווען א חילוק צווישן דער נאז אדער דעם בויך, די נאז איז געווען אויפגעדעקט. **דבר ידוע הוא שאין דין זה אלא באותן המקומות שהיה מנהג הנשים שם להלך בשוק ופניהם גלויות.** אין די פלעצער, אין די אייראפעאישע פלעצער, אין ארץ אדום,

ר' יצחק: דער רמב"ם גייט שוין זאגן דא. וואו מענטשן גייען,

ר' יואל אשר: נישט צוגעמאכט מיט בורקעס אדער וויאזוי הייסט עס, יא. דאס הייסט, אבער דער רמב"ם זאגט **שהיה** מיינט ער אז אויך בזמן חז"ל, די משנה וואס רעדט אזוי, מסתמא זעט אויס אז ס'איז געווען זייער מנהג. **והכל יודעין אותן ואומרין זו היא בתו של פלוני**, מענטשן קענען א פרוי, פרויען זענען נישט עפעס צוגעדעקט אין גארבידזש בעגס, נאר מ'זעט זיי, און מ'זאגט **זו היא בתו של פלוני וזו היא אחותו של פלוני.** כמו אויך **הכל** מיינט,

ר' יצחק: ער אויך די מענער לכאורה.

ר' יואל אשר: יא.

ר' יצחק: די מענער קענען זיי, מ'וועט דאך פארציילן. ס'הייסט דו גייסט אין דער שטאט, כ'האב חתונה מיט רבקה, אהה! רבקה די הינקעדיגע. יעדער נארמאלער מענטש וואלט געווארנט, ווייל ס'איז נארמאל. **כמו ערי אדום בזמן הזה.** ערי אדום מיינט, יא, זיי האבן געריידט, מיינט קריסטענדאם, רייט?

ר' יואל אשר: אדער יוראפ. רייט. יוראפעאישע לענדער.

ר' יצחק: אבל מקומות שאין דרך הבנות,

ר' יואל אשר: שם לצאת לשוק כלל. אהה. פלעצער וואו די פרויען גייען בכלל נישט ארויס אין גאס.

ר' יצחק: ואם תצא הבת למרחץ בנשף תצא מתנכרה. אזוי מיין איך מ'דארף טייטשן. זי גייט ביינאכט,

ר' יואל אשר: אויב גייט זי יא גיין ערגעץ, וועט זי זיך גיין באהאלטן. אויב זי וועט גיין אין דער מרחץ, וועט זי גיין ביינאכט אין דער מרחץ וועט קיינער איז נישט דארט. **ולא יראה אותה אדם חוץ מקרובותיה,** זי וועט מאכן זיכער נאר צו גיין מיט אירע נאנטע אויב זי וועט גיין, איז **הרי זה טוען אף במומין שבגלוי,** קען ער טענה'ן אויף אלע מומין. אהה. באמת, ער מיינט נישט דא דווקא מרחץ, ער האלט אינמיטן רעדן וועגן מרחץ. זאגט ער אויב זי גייט סיי ווי, וועט זי זיך גיין נאר מיט אירע פאר נאנטע מענטשן. לכאורה. ס'איז נישט דא נוגע מרחץ, מ'רעדט נישט דא וועגן מומין שבסתר. אלעס איז אזוי ווי מומין שבסתר.

ר' יצחק: אקעי.

ר' יואל אשר: הרי זה טוען אף במומין שבגלוי. אינטערעסאנט. ער קען טענה'ן אפילו מומין שבגלוי, אז כ'האב דאך איר נאר געזען אונטער די...

ר' יצחק: ער האט נישט געזען, ער רעדט דאך אנדערע מענטשן. די גאס. רייט. דא מיינט דער רמב"ם צו זאגן אז די גאס ווייסט נישט וויאזוי ס'זעט אויס רבקה בת יעקב. רייט. זי ווייסט נישט וויאזוי זי זעט אויס, ווייל מ'גייט א צוגעדעקט פנים אין דער גאס. אמאל גייט מען, אפשר ביי דער מרחץ קעמפ גייט מען נישט מיט א צוגעדעקט פנים, מ'גייט נאר ביינאכט. וואטעוועור ס'איז, מ'דרייט

זיך נישט מיט קיין פרויען, דעמאלטס קען ער טענה'ן. דאס מיינט דער רמב"ם אז דאס איז געווען דער מנהג בזמנו לכאורה.

שמועס: דעם רמב"מ'ס שיטה אין הלכות צניעות (דרך הממוצע) קעגן דער מציאות דא

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט ווייל פריער האט דער רמב"ם יא געהאט מיינונגען וועגן דעם. ער האט געזאגט אז פרויען זאלן נאר ארויסגיין אמאל און אמאל, ס'איז געווען אזא שטיקל פשרה. דא זאגט ער **שלא לצאת לשוק כלל**. זייער גוט. אין ערי אדום גייט מען א גאנצע צייט. דער רמב"ם האט געהאט אין דעם א קלארע שטעלונג, נישט געלאזט צום מנהג. ער האט געזאגט מ'זאל נישט טוהן אזוי ווי די ערי ישמעאל קיינמאל נישט, און נישט אזוי ווי די ערי אדום אייביג. און די זעלבע זאך לגבי...

ר' יצחק: ער האט שוין דערמאנט דארט ערי ישמעאל?

ר' יואל אשר: לגבי פניהם גלויות. האט ער געזאגט מ'זאל גיין אין א רדיד, יא? א מקום, יא געוואנדן אינעם מנהג המקום. א מקום וועגדט זיך וויאזוי די מענטשן.

ר' יצחק: דער רדיד איז נישט אויף דעם פנים. דער רדיד איז סתם אזא איבער-ראק.

ר' יואל אשר: אזא... ס'איז אבער א שאל. יא, דעק נישט צו ממש דאס פנים, אבער דעק צו מער וויפיל. דער רמב"ם האט געהאט, וועט עס קומט פון צניעות זאגט דער רמב"ם וואס ער האלט אז מען דארף גיין. דא רעדט ער אין ריעליטי.

ר' יצחק: עס איז דא נישט די נושא פון צניעות, ס'קען זיין אז דער רמב"ם האט געהאלטן אז די ערי אדום זענען אויסגעלאסן, מ'זאל נישט וואוינען דארט, זאל זיך טוהן אזוי.

ר' יואל אשר: אבער ער האט אויך נישט געוואלט מ'זאל גיין, א פרוי זאל קיינמאל נישט גיין אזוי. מען קען נישט איינשפארן א פרוי, ער האלט אז מ'דארף גיין דרך הממוצע.

ר' יצחק: ס'איז נישט קיין סתירה, ווייל דא רעדט ער אז מ'גייט, יא, אבער דארט האט ער געזעדט אן אנדער זאך. דארט האט ער געזעדט צי בכלל לאזן ארויסגיין פון דעם הויז, קען זיין אז זי גייט ארויס צוגעדעקט, עס איז נישט א סתירה ממש. ס'איז אמת אז, דו ביסט געזעכט אז דא רעדט ער נישט בכלל פון דער הלכה, דא רעדט ער פשוט פון למעשה וואס איז די הלכה לגבי כתובה.

ר' יואל אשר: איך מיין אז דא איז אויך פראקטיש, אין שוק גייען זיי קיינמאל נישט. אויב מען דארף קויפן עפעס גייט דער מאן קויפן. אבער עס איז דאך דא פלעצער, דער מאן זאל גיין אין מרחץ גייט איר נישט מאכן ריין, יא? נו אין מרחץ גייט זי דאך, וועט זי גיין אין מרחץ שפעט ביינאכט מיט אירע פרענדס באהאלטן, **מתנכרה**, עס איז א לשון הפסוק מתנכרה?

ר' יצחק: והיא מתנכרה? אזוי ברענגט ער, יא. יא אקעי.

בדיקת המרחץ און "דברים של טעם"

ר' יואל אשר: בקיצור, קען ער טענה'ן אף במומין שבגלוי. זאגט דער רמב"ם, אבער **והוא שלא היה שם מרחץ**, דאס איז ווייטער אויב מען רעדט אין א פאל אז עס איז נישט דא דארטן קיין מרחץ און זי גייט נישט אין א פאבליק מרחץ וואו זיינע קרובות זאלן זען. **או שלא היתה לו קרובה לבדוק בה**, ער האט נישט געהאט א קרובה וואס זאל קענען לבדוק זיין.

ר' יצחק: דער רמב"ם רעדט דא אפילו אן דער מרחץ, ווייל די פרויען גייען מיט זייערע קרובים, אזוי ווי געזאגט, **לא יראה אותה אדם חוץ מקרובותיה**, דאס הייסט אויב ער קען זיך פונקט מיט איר, אקעי, אויב ער האט, ער איז זיין שוויגער איז א שוועגערין מיט יענעם, וואטעוועך, איך ווייס נישט.

ר' יואל אשר: אבל אם היה שם מרחץ בעיר זו שאין דרך הנשים לצאת בה ופניהם מגולות, אבער אויב ס'איז דא א מרחץ, אפילו אויב מ'גייט קיינמאל נישט ארויס מיט אן אפן פנים, אבער **ויש לו קרובה** ער האט א קרובה **אינו יכול לטעון, שהרי הכל רואין אותה ערומה במרחץ**, אין מרחץ זעט מען דאך איר יא.

ר' יצחק: אפילו אין די גאר פרומע, וואטעוועך פרויען, די גאר צניעות'דיגע פלעצער.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם נאך מער: **ואם דרכן להיחבא ולהתנכר אף במרחץ**, אויב זענען זיי פון די חניאקעס וואס אפילו אין מקוה גייען זיי ארומגענומען מיט האנטוכער, מ'קען גארנישט זען, **ושתהיה הבת** אדער מ'רעדט דאך פון די ווייבער,

ר' יצחק: הא? יא, רייט.

ר' יואל אשר: מ'רעדט פון א ווייבערישער מרחץ. רייט, אדער א פלאץ וואו דער מנהג איז אז מ'וואשט זיך נאר **בלילה** אזוי ווי ער האט פריער געזאגט בנשף. **או בבית קטן שבמרחץ לבדה**, מ'גייט אין א מרחץ וואו מ'מאכט קליינע צימערלעך,

ר' יצחק: יעדער איינער אין די גאר חניאקישע פלעצער, יא? א שאוער אזא, א קאבי אזא, וויאזוי הייסט עס,

ר' יואל אשר: אזא? וואטעוועך.

ר' יצחק: יא, יא. ניין, דאס מיינט ער. בית קטן מיינט פשוט די וואס איז דא אין מקוה. ס'איז דא מקוואות וואס איז דא א דאך,

ר' יואל אשר: נאך אלץ, אריין און ארויס, אבער ס'איז דא מקוואות וואו יעדער איינער האט אזוי ווי א וועג אריין צו דעם בור, און מ'איז ממש באהאלטן.

ר' יצחק: בקיצור, מער א, יא.

ר' יואל אשר: עד שלא תיראה ולא תיודע, אזוי מ'זעט איר נישט און מ'ווייסט נישט אירע מצבים, **הרי זה טוען**, קען ער טענה'ן **אף במומין שבגלוי**, קען ער אויך טענה'ן במומין שבגלוי. יא, גוט. מ'האט זי קיינמאל נישט געזען.

דער באדייט פון "אינן גזירת הכתוב אלא דברים של טעם הן"

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **שדברים אלו**, די ענינים זענען נישט עפעס **גזירת הכתוב**, איז **דברים של טעם הן**, ס'איז דאך א שאלה פון פראקטישקייט. וואס הייסט נישט קיין גזירת הכתוב?

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל דער רמב"ם האלט אז אויך גזירת הכתוב דארף זיין דברים של טעם.

ר' יצחק: יא. דא מיינט דער רמב"ם צו זאגן, ס'איז אינטערעסאנט, ער דארף זיך דזשאסטעפייען, ווייל ער האט נישט געזאגט קיין "יראה לי", אפילו, ווייל דער רמב"ם מיינט צו זאגן וואס ס'איז נישט קיין חידוש. "יראה לי" איז וועט ס'איז א זאך וואס איינער אנדערש קען זיך דינגען. זאגט ער, די הלכה איז דאך נישט קיין גזירת הכתוב, ס'שטייט אין דער תורה אם יש מרחץ בעיר, מרחץ רעדט זיך אין אזא אופן וואס ביי דער מרחץ זעט מען, אויב מ'זעט נישט און אין דיין שטעטל זעט מען נישט,

ר' יואל אשר: טא פארשטייט זיך אז... די מאדנע זאך איז אז א פרוי וואס האט מומין שבסתר גייט דאך זיין פון די פרויען וואס גייען נישט, יא? זי גייט זיך דאך באהאלטן, פלוצלינג גייט זי וועלן א נטורי קרתא, א לב טהור ווייל זי וויל באהאלטן אירע מומין.

ר' יצחק: אקעי, הא גופא וועט מען וויסן אז זי איז דער מאדנער נטורי קרתא.

ר' יואל אשר: מה זאתי? ס'איז אינטערעסאנט, איך וואלט וועלן געזאגט, למשל אין ערי אדום, א פרוי וואס גייט קיינמאל נישט ארויס, הא גופא זיין אזוי ווי אן אשה נדרנית, אן אשה וואס פיניגט זיך.

ר' יצחק: קען זיין, עס רעדט מען נישט דא פון דעם.

ר' יואל אשר: דאס איז נישט די נושא, יא. אקעי.

די שיטה פון מקצת הגאונים לגבי "בודק בקרובותיו"

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם: **הורו מקצת הגאונים**, געווייסע גאונים האבן געזאגט, **שזה שאמרו חכמים מפני שהוא בודק בקרובותיו**, פשט איז די חכמים האבן געזאגט אז גארנישט הייסט נישט קיין מומין שבסתר אויב איז דא א מרחץ ווייל ער שיקט זיינע קרובות, איז **אינו קרובותיו בלבד**, מיינט מען נישט צו זאגן אז ער האט קרובות, און אויב איז ער וועט אים קענען אפוועגדן, ער זאגט כ'האב נישט קיין קרובות, כ'האב נישט קיין פרויען וואס זענען מיינע שוועגערינס. האט ער אבער פרויען וואס **מיודעיו**, א נעבע וואס ער קען בעטן. **ואפילו היה גר בעיר ואין לו קרוב כלל**, ער איז א גר בעיר, ער איז דזשאסט אנגעקומען אין דער שטאט און ער האט נאכנישט מענטשן וועמען צו שיקן גיין אין מרחץ אויסטשעקן. ער האט נישט קיין קרובים וואס קענען מיט אים רעדן.

די שיטה פון די גאונים און דעם רמב"מ'ס השגה וועגן א "גר בעיר"

ר' יואל אשר: איז **אינו קרובותיו בלבד**, מ'מיינט נישט צו זאגן אז ער האט קרובות, און אויב ערשט דעם קען ער אפוועגדן, ער זאגט: "איך האב נישט קיין קרוב, איך האב נישט קיין פרויען וואס זענען מיינע שוועגערינס." האט ער אבער פרויען וואס זענען **מיודעיו**, א נעיבאר וואס ער קען בעטן.

ואפילו היה גר בעיר ואין לו קרוב כלל, ער איז א גר בעיר, ער איז דזשאסט אנגעקומען אין דער שטאט, און ער האט נאכנישט מענטשן וועמען צו שיקן גיין אין דער מרחץ אויסטשעקן. ער האט נישט קיין קרובים וואס קענען מיט אים קאלאבארעיטן און זיך מאכן, יא. **אם יש שם מרחץ, אינו יכול לטעון**. פארוואס? **שאפשר שיהיו לו ריעים**.

ר' יצחק: ער דארף דאך נישט האבן קיין חבר. "גר" מיינט נישט ער האט קרובים. זיין משפחה וואוינט נישט אין דער שטאט.

ר' יואל אשר: ער איז דער איינציגער, אבער חברים קען מען האבן. **ואומר לאחד מריעיו שתבדוק לו אשתו או אחותו על פלונית**. ער רעדט דאך נישט חס ושלום דירעקט מיט די לעידיס דארט.

ר' יצחק: ניין, ער דארף דאך זען די **ערומה במרחץ**, ער קען דאך נישט גיין אין דער לעידיס מרחץ.

ר' יואל אשר: דארף ער דאך שיקן איינעם. ניין, אבער ער זאגט אויך נישט אליין צו דער פרוי זאל גיין טשעקן. ער זאגט איינעם פון די חברים: בעט דיין פרוי זאל אויסטשעקן **על פלונית, ולפיכך חזקתו ששמע ונתפייס**. אזוי האבן די גאונים געלערנט. די גאונים האבן געלערנט אז דער דין, אז אויב ס'איז דא א מרחץ, זאגט מען אונז אז דער מענטש שיקט איינעם, איז אייביג, אפילו ווען ער האט א תירוץ אז ער האט נישט קיין קרובים וכדומה.

[[#2]] אבער זאגט דער רמב"ם: **ולא ייראה לי דין זה**. איך האלט נישט אזוי. פארוואס? ס'איז אינטערעסאנט, דער רמב"ם, יא. ווייל ווען א מענטש האט א נאנטן קרוב, וועט ער זיך פילן... א מענטש דארף זיין באקוועם מיט איינעם צו זאגן אזא ווירד זאך: גיי אין מרחץ און טשעק אויס יענע פרוי. ס'איז דאך א מאדנע זאך. ווען מ'האט א נאנטן מענטש, איז מען געגוג וואלנערעבל צו זאגן: קוק, איך האב א שידוך, דאס. אבער פאר א פרעמדן מענטש טוט מען עס נישט.

זאגט דער רמב"ם: מיר געפעלט נישט די הלכה פון די גאונים, **שאין כל אדם מוציא מה שבליבו מדברים אלו לכל**. א מענטש פילט נישט באקוועם צו זאגן פאר א פרעמדער פרוי אדער פאר עפעס א חבר, נישט א נאנטן קרוב: בעט דיין ווייב זאל גיין אויסטשעקן אין מרחץ, **אלא לקרוביו. ועוד שאין דעתו סומכת אלא לדברי קרוביו ביותר**, ניטאמאל גייט ער פאלגן, ער גייט נישט טראסטן, רייט? אויב ער בעט א פרעמדן מענטש, יענער וועט אים זאגן: יא, אלעס איז פיין, יענער גייט אים נישט נעמען ערנסט און אזוי ווייטער. **שאין דעתו סומכת אלא לדברי קרוביו ביותר**.

שמועס: די מציאות פון בדיקה אין מרחץ און קולטורעלע טוישונגען

ר' יצחק: ס'איז אינטערעסאנט, דער רמב"ם איז יא געווען אביסל... מען איז געווען אנקאמפארטעבל מיט דער מעשה אז מ'טשעקט אין דער מרחץ. איך זע דער רמב"ם איז אויך געווען אביסל אנקאמפארטעבל, ער האט געזאגט: ווען די קרובים טראסט ער.

ר' יואל אשר: אבער דאס איז אבער אויך פשוט אז דאס האט צו טוהן מיט ריעליטי. אויב איז אנגענומען אז ס'איז נישט שיין צו קוקן אויף יענעם וכדומה, פאלט אוועק די גאנצע.

ר' יצחק: אמת. מסתמא די מחלוקת פונעם רמב"ם מיט די מקצת גאונים האט אויך צו טוהן מיט א געוויסער קאלטשוראל טשעינדזש וואס איז דא צווישן דעם רמב"ם געגנט און זייער געגנט.

ר' יואל אשר: מען דארף אויך וויסן פון וואסערע מומין מ'רעדט דא. מ'רעדט נישט דא אז מ'האט געטראפן א פימפל. מ'רעדט דאך מסתמא עפעס א גרויסע זאך וואס מ'באמערקט אביוס.

ר' יצחק: מומין הפוסלים בנשים.

ר' יואל אשר: איך מיין צו זאגן, וועג מ'זאגט אז מ'טשעקט אויס אין א מרחץ, מיינט מען נישט אז מ'שטעלט אראפ די פרוי אויף אן אבן הבוחן און מ'טשעקט איר אויס. ס'איז דאך א זאך עפעס וואס איז זייער אביוס,

ר' יצחק: וואלט מען באמערקט,

ר' יואל אשר: זאגט ער. דער רמב"ם...

ר' יצחק: דרך אגב, אויב איינער איז גאר צניעות'דיג און ער קוקט נישט, איז עס היז פראבלעם.

ר' יואל אשר: מ'רעדט דאך... זאל ער ווייטער בלייבן צניעות'דיג. יא.

ר' יצחק: ער קען נישט האבן קיין... דאס איז די ערשטע הנה לא ידעתי.

הלכה ג': הלכות טוען ונטען ביי מומין

מומין וואס זענען זיכער געווען פאר די אירוסין

[[#3]] זאגט דער רמב"ם: יעצט דארף מען לערנען, אז עד כאן האבן מיר געלערנט וואס הייסט מומין. יעצט לערנען זיי הלכות טוען ונטען פון מומין. דאס הייסט, ער זאגט אז ס'איז דא א מום,

ר' יואל אשר: און זי זאגט אז ס'איז נישט דא, וויאזוי ארבעט עס? **כיצד היא טענת המומין?** וויאזוי ארבעט די הלכות פון טענת מומין? איז אזוי: **אם היו המומין...** אין סתם, דער רמב"ם האט אונז געזאגט אז אויב האט זי מומין,

ר' יצחק: איז **תצא בלא כתובה.** דאס איז וואס מ'רעדט אלץ פון דער **תצא בלא כתובה.**

ר' יואל אשר: כיצד היא טענת המומין? זאגט דער רמב"ם אזוי: **אם היו המומין שנמצאו בה מומין,** אויב זענען די מומין אזעלכע מומין, **שודאי היו בה קודם שתתארס,** ס'איז נישט עפעס וואס געשעט איין טאג, ס'איז זיכער אז די מומין זענען שוין געווען פאר זיי האבן מקבל געווען קידושין. **כגון אצבע יתירה,** זי האט אן עקסטערן פינגער, **וכיוצא בה.** אהה. אין אזא פאל: **על האב להביא ראיה שידע בהן הבעל ורצה.** דעמאלטס איז דאך זיכער אז וועט ער האט איר געגעבן קידושין האט זי שוין געהאט דעם מום. איז ווערט יעצט די שאלה צי דער מאן האט יא געוואוסט צי דער מאן האט נישט געוואוסט. איז **על האב להביא ראיה שידע בהן הבעל ורצה.** דעמאלטס אדער דארף זיין א חזקה, ס'דארף זיין אזא מצב אזוי ווי א מרחץ,

ר' יצחק: דער שמועס.

ר' יואל אשר: אדער דער מאן האט אן עני ראיה

ר' יצחק: אז ס'איז דא אזא חזקה. נישט דער מאן דארף זיך פטר'ן, נאר פארקערט, זיי, דער טאטע – מ'רעדט דער טאטע פון א מיידל פאר סאם ריזן, פארוואס ער רעדט פון דעם טאטן פון א מיידל ווייס איך נישט – על כל פנים דער צד האשה, זיי דארפן ברענגען א ראיה אז ער איז דאך חייב.

ר' יואל אשר: "האב"?

ר' יצחק: די גמרא רעדט פון אזא פאל? וואס? זעט אויס, "האב"? איך ווייס נישט. די גמרא זאגט: **על האב להביא ראיה,**

ר' יואל אשר: על הבעל להביא ראיה. די גמרא דארטן רעדט זיך וועגן א קטנה אדער א נערה,

ר' יצחק: און דאס איז געוועלך אזא זאך.

ר' יואל אשר: או חזקה שידע, אבער **ואם לא הביא,** אויב קען ער נישט ברענגען קיין ראיה אז ער האט יא געוואוסט, זאגן מיר דאך אז דעם מום האט זי שוין געהאט פאר

ר' יצחק: די קידושין, ממילא כאילו די חזקה איז אז ער איז פטור. מען וויל מפקיע זיין פון דער חזקה,

ר' יואל אשר: די חזקה איז אז מענער ווילן נישט מקדש זיין אין אזא פאל.

ר' יצחק: יא, דאס איז נישט די שאלה, זיכער אז אויב ס'איז געווען פריער איז א מקח טעות, די שאלה איז נאר אויב ער האט "ידע". סאו אבער דעם מום האט זי געהאט דעמאלטס, פשט איז אז דער מאן איז יעצט מוחזק אז שוין דעמאלטס איז זי געווען א בעלת מום. וואס טענה'סטו? אפילו אויף די כדי חזקה'ס: ער האט געדארפט וויסן, ער האט געוואוסט – ברענג א ראיה.

ר' יואל אשר: אבער אן אצבע יתירה, מיר גייט נישט אן. איך האב ליב א פרוי מיט צען פינגערס, עלף פינגערס, **כלך אצל יפות,** איך האב באכאפט דא נאך א פינגער. איך ווייס נישט, ס'קען

ר' יצחק: זיין אז די האנט ווערט פארקריפלט,

ר' יואל אשר: ניין, אפשר איז עפעס די האנט ווערט פארקריפלט עפעס, מ'קען נישט געהעריג ניצן די האנט. איך מיין מ'דארף וויסן פינקטליך מיט וואס מ'רעדט.

ר' יצחק: איך ווייס נישט.

ר' יואל אשר: ניין, דער רמב"ם מיינט מסתמא בעיקר צו אנכאפן עפעס אן אביוס דוגמא וואס מ'קען נישט זאגן ס'האט יעצט ארויסגעוואקסן.

ר' יצחק: יא, רייט, רייט.

מומין וואס האבן געקענט ווערן נאך די אירוסין

ר' יואל אשר: [[#4]] אבער **היו מומין שאפשר שנולדו אחר האירוסין**, איז אזוי: **אם נמצאו בה אחר שנכנסה לבית בעלה**, איז **על הבעל להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה.** דארף דער מאן ברענגען א ראיה אז זי האט שוין געהאט דאס פארדעם, ס'איז נישט געווען נסתחפה שדהו, **והיה מקחו טעות**, און דעמאלטס וועט זי קענען זיין תצא בלא כתובה.

אבער **ואם נמצאו בה והיא בבית אביה**, דעמאלטס **על האב להביא ראיה.** אויב זי איז געטראפן געווארן נאך בבית אביה, נאך פאר די נישואין, **על האב להביא ראיה שאחר האירוסין נולדו ונסתחפה שדהו.**

שמועס: די סברא פונעם חילוק צווישן "בבית אביה" און "בבית בעלה"

ר' יצחק: דאס הייסט, אונז ווייסן נישט צי ס'איז געווען אחר האירוסין. ס'קען זיין אחר האירוסין; אויב ס'איז אחר האירוסין איז דאך טו לעיט, ס'הייסט **נסתחפה שדהו**, דיין פעלד האט באכאפט א מום, באכאפט א פארשוועמט געווארן – "נסתחפה" מיינט פארשוועמט געווארן. אבער טאמער ס'איז פארדעם, סאו ווער דארף ברענגען די ראיה? אויב ס'איז נאכדעם געקומען דער מום, לכאורה פשטות ער איז מוחזק, די חזקה איז כאילו יא.

ר' יואל אשר: די חזקה איז אז ווען זי וואקט אריין אין בית בעלה ווייסטו אלעס, און סבר וקיבל האסטו איר אריינגענומען.

ר' יצחק: ניין, אבער דער חילוק פון דער הלכה איז וואס איז די דיפאלט עסאמפשן וועגן דעם מום. אויב מ'האט געטראפן דעם מום בבית בעלה, איז די עסאמפשן אז ס'איז געווען יעצט. מ'האט עס דאך יעצט געטראפן. מ'האט עס געטראפן בבית אביה, קען דאך אלץ זיין לפני האירוסין, אבער ס'איז דאך בבית אביה, סאו עפעס איז עס מער מוחזק אז... איך ווייס נישט קלאר פארוואס, פארשטייסט? ס'מאכט כאילו סענס, אבער ס'שטייט נישט דא קלאר פארוואס.

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט, ער זאגט עס נישט אין צייטן, כאילו מ'וואלט געזאגט אין דעם ערשטן יאר, איך וועל זאגן דאס איז דאס ערשטע יאר,

ר' יצחק: מען רעדט נאר ביי...

ר' יואל אשר: [[#5]] ניין, איך זאג,

ר' יצחק: די שאלה דא אין דער הלכה איז...

ר' יואל אשר: ווען איז עס געשען? א יאר צוריק? לאמיר זאגן אירוסין דויערט א יאר, יא? נו. איז אז אחר שנכנסה לבית בעלה, דען די טשענסעס איז אז ס'איז נישט געשען יעצט.

ר' יצחק: ניין, עס זעט אויס ווי א מער אזוי ווי א... ס'איז נישט קיין טשענסעס זאך. ס'איז א שאלה פון וואס איז די חזקה. דאס הייסט, בבית בעלה איז זי שוין מוחזק אז זי קומט זיך א כתובה. בבית אביה קומט זיך נאכנישט קיין כתובה, סאו די מוחזק איז אז זי איז נישט קיין כתובה, ממילא זאל ער ברענגען די ראיה, פארשטייסט? דאס איז אפשר די סברא.

הלכה ד': קענן-ראיות און די חזקה פון "אין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו"

ווען דעם מאנ'ס ראיה שאדט אים אליין

ר' יואל אשר: ממילא זאל ער ברענגען א ראיה. וואס טוט זיך אזא זאך? **הביא הבעל ראיה שעד שלא נתארסה היו בה.** דער מאן ברענגט א ראיה אז נאך פאר די אירוסין האט זי שוין געהאט דעם מום, **או שהודת לו בכך**, זי האט מודה געווען, און דער טאטע ברענגט פארקערט א ראיה **שראה ושתק ונתפייס.** דער טאטע פון דער פרוי ברענגט א ראיה אז ער האט געוואוסט פון דעם, און ער האט ענייוועי מקדש געווען. אדער ער זאגט א **חזקה שידע בהן ונתפייס**,

ר' יצחק: הרי זה חייב בכתובתה. דאס איז פשוט.

ר' יואל אשר: וויאזוי ברענגט ער די חזקה? ס'איז דא א פשט א חזקה?

ר' יצחק: וואס פריער געדעדט, ער ווייזט אויף פאר'ן בית דין אז דאס איז א שטאט וואו ס'איז דא א מרחץ, און די פרויען גייען אין מרחץ וכדומה.

ר' יואל אשר: איז **הרי זה חייב בכתובתה.**

ר' יצחק: דאס איז פשוט, איך ווייס נישט פארוואס ער זאגט די הלכה. ס'איז נאר א המשך... דאס איז בעיסיקלי א המשך פון דעם: אויב ס'איז נמצאו בה והיא בבית אביה, אדער מ'רעדט פריער, אפילו נכנסה לבית בעלה, אבער דער בעל האט געברענגט א ראיה אז ס'איז שוין געווען פריער, נאך אלץ אויב ס'איז דא א חזקה איז ער חייב.

דאס איז דער חידוש, רייט? אפילו ס'איז שוין געווען פאר די אירוסין דער פגם, דער בעל בעצם וויל ברענגען די ראיה, רייט? ווייל ער וויל טענה'ן אז ס'איז שוין געווען פריער. אויב ס'איז געווען נאכדעם, כאפסט? ס'איז דא אזוי ווי אן אפסייד דאון זאך. די ראיה וואס ער האט געברענגט שאדט אים יעצט, רייט? ווייל ער האט געברענגט א ראיה אז ס'איז געווען פאר אירוסין, ממילא קען יעצט דער טאטע ברענגען א ראיה אז מען האט געוואוסט פון דעם דעמאלטס, **שראה ונתפייס.** כאילו אויב ס'איז נישט געווען דעמאלטס האט ער זיכער נישט געוואוסט, אבער אויך האסטו נישט קיין שום טענות, רייט? ווייל **נסתחפה שדהו.**

בא על אשתו ושהה כמה ימים

נאך אן אופן וואס מ'קען נישט אזוי ברענגען קיין טענות מומין, נאך אזוי ווי א דין: **בא על אשתו**,

ר' יואל אשר: א מענטש האט שוין געוואוינט מיט זיין ווייב, **ושהה כמה ימים**, ער איז שוין געווען מיט איר אפאר טעג צוזאמען. נאכדעם איז ער טוען, **שמום זה לא נראה לי עד עתה**, פלוצלינג זאגט ער: כ'האב נישט געזען. איי, ביסט דאך שוין בוען געווען, און ביסט שוין געווען מיט איר? **אפילו היה בתוך הקמטים או בכף הרגל**, עפעס א באהאלטענער אין עפעס אין איר

בית הסתרים איז געווען דער מום, **אין שומעין לו**, הערט מען אים נישט צו. פארוואס? **חזקה**, אונז האבן א חזקה **שאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו יפה יפה**. וועז מען טרינקט פון א קאפ, טשעקסטו פארדעם די קאפ, אז עס איז ריין. כאפ דעם נמשל. **וחזקתו שידע ורצה**.

שמועס: וויאזוי איז מען בודק אויב תשמיש איז אין דער פינסטער?

ר' יצחק: זייער גוט. זייער גוט. ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל מ'האט שוין געהערט וועגן דעם לעצטן מאל, ווייל ס'איז דא הלכות אז ס'זאל זיין טונקל. בקיצור, ס'איז דא א חזקה עניוועיס. יעצט גייען מיר לערנען וועגן א געוויסן סארט מום, וואס איז דער דין דערפון.

ר' יואל אשר: רייט? ס'איז שוין געזאגט די זאך, וועט ברענגט דאס, אז ס'איז דאך דא א זאך מ'דארף זיין טונקל?

ר' יצחק: מסתם האבן מיר דאס געלערנט אין הלכות אישות, דעות,

ר' יואל אשר: שטייט אויב אין א שאלה, לערנט דא, כ'ווייס נישט אויב אינגאנצן טונקל, אפשר קען מען זען. אקעי.

ר' יצחק: כ'ווייס נישט. אפשר ער קען בודק זיין.

ר' יואל אשר: אויב מ'רעדט דא לאו דוקא בשעת ביי דער ביאה, זעסט, **שהה כמה ימים** איז דאס ווארט, נישט דאס **בא**.

ר' יצחק: אפשר ביידע. ניין, ווייל אויב נישט **שהה כמה ימים** קען ער זאגן: בשעת דער בעילה האב איך געזען דאס, און ער קומט מארגן אינדערפרי. אזוי ווי די טענות בתולים, ער קומט גלייך מארגן אינדערפרי, און ער טענה'ט. אפשר קען אויכעט זיין אז דא **בודקו** מיינט נישט דוקא מיט קוקן, ער טאטשט דאס, איך ווייס וואס ער זעט, אבער דעמאלטס האב איך געדיסקאווערט. דאס **בודקו יפה יפה** קען זיין בשעת מעשה, נישט אז ער שטעלט זיך אויף פארדעם און ער טשעקט עפעס אזא סארט זאך.

אקעי. זאגט דער רמב"ם: יעצט גייען מיר לערנען וועגן דעם סארט מום וואס א פרוי האט נישט קיין וסת, אדער אז א רואה דם מחמת תשמיש, וואס איז דארט אויכעט דערפון.

ר' יואל אשר: אויכעט מדין מום. רייט. לערן זשע וואס דא...

דער טייטש פון "בודקו יפה יפה"

ר' יצחק: ער קומט גלייך מארגן אינדערפרי. אפשר קען אויך זיין אז די **בודקו** מיינט נישט דוקא מיט קוקן, ער טאטשט עס, כ'ווייס וואס ער זעט, דעמאלטס האב איך עס דיסקאווערט. די **בודקו יפה יפה** קען זיין בשעת מעשה, נישט אז ער שטעלט זיך אויף פארדעם און מ'טשעקט עפעס אזא סארט זאך.

א פרוי וואס האט נישט קיין וסת קבועה

ר' יצחק: אקעי, זאגט דער רמב"ם: יעצט גייען מיר לערנען וועגן דעם סארט מום וואס א פרוי האט נישט קיין וסת, אדער זי איז רואה דם מחמת תשמיש, וואס איז די הלכה דערפון?

ר' יואל אשר: אויך מדין מום. א מענטש זאגט אז וועז כ'וואלט געווואוסט אז מיין פרוי האט די פראבלעמען אין ענינ נדה, אין ענינים פון טהרה, וואלט איך נישט געווואלט מיט איר חתונה האבן. איז **הנושא אשה ונמצאת שאין לה וסת קבועה לנדתה**, זי האט נישט קיין וסת קבועה. און יעצט אז מ'גייט לערנען שפעטער אין הלכות איסורי ביאה וועלן מיר זען מער. וואס טייטש? אז א פרוי וואס האט א וסת קבועה איז...

שמועס: וסת הגוף קעגן וסת הימים אין שיטת הרמב"ם

ר' יצחק: דארף מען...

ר' יואל אשר: דער רמב"ם...

ר' יצחק: וואס דא רעדט ער נישט וסת בבחינת זמן, ער רעדט בעיקר וואס מ'רופט א וסת הגוף, אז פאר זי באקומט דעם וסת האט זי א קאפ-וויי אדער א בויך-וויי. רוב פרויען האבן דאס, און כ'מיין אז עד היום הזה – ווייל אסאך מאל לערנט מען די הלכה אזוי דא און מ'זאגט נאכדעם אז היינט האבן רוב פרויען נישט קיין וסת קבוע – ס'איז נישט אמת, רוב פרויען האבן א וסת הגוף אויב איך פארשטיי ריכטיג, דאס הייסט געווייסע פילינגס.

ר' יואל אשר: הלכה נעמט נישט אן אז דאס איז געגוג אז מ'זאל דארפן פורש זיין סמוך לווסתה.

ר' יצחק: ס'וואלט געדארפט יא זיין לפי דעתי, די איינציגסטע זאך וואס איז עכט קבוע, מ'דארף וויסן, ס'איז שווער צו כאפן וואס פונקטליך איז די זאך.

ר' יואל אשר: ניין, אבער די סיבה פארוואס נישט איז ווייל די פילינג קען זיין א שיינע פאר טעג פארדעם, זייער גוט, ס'איז נישט זייער א מעדיצינישע זאך.

ר' יצחק: א, ווייל די פילינג איז נישט דער זמן פונעם וסת אליינס. אקעי. **אלא לא תרגיש בעצמה**. סתם אזוי, דער רמב"ם זאגט: **עד שתראה דם נדה**, זעט מען אז ער רעדט פונעם וסת הגוף, ער רעדט נישט פון די...

ר' יואל אשר: אדער די צייטן, ביידע. ניין, נאכאמאל, געווענליך א מאן מעג זיין מיט זיין ווייב אויף אן אופן כללי, אויסער וועז זי ווערט א נדה. אבער פרויען וואס האבן נישט קיין וסת קבועה דארף ער א גאנצע צייט חושש זיין אפשר גייט זי ווערן א נדה.

ר' יצחק: איז דאך דא א פראבלעם.

ר' יואל אשר: לא תרגיש בעצמה עד שתראה דם נדה.

ר' יצחק: זי גייט נישט פילן אז זי ווערט א נדה. געדענקט אויך אז דעם רמב"ם'ס שיטה בכלל פון נדה איז געווען אז ס'גייט אלעס מיט... כ'ווייס נישט צי ס'האט צו טוהן מיט דעם.

די הלכה פון "שני עדים" און דער טייטש פונעם וואורט "עד"

ר' יואל אשר: וועז ס'רעדט פון זבה מיט נדה, א פרוי וואס האט נישט קיין סימנים פארדעם, נאר זי קען ווערן פלוצלינג א נדה, איז דאך דא א הלכה אז דער מאן טאר נישט זיין מיט איר ווייל אפשר גייט זי ווערן א נדה וועז...

ר' יצחק: ער איז מיט איר.

ר' יואל אשר: איז **הרי זו לא תשמש**, טאר ער נישט זיין מיט איר, **אלא בשני עדים שבודקת בהן עצמה**. עדים דא מיינט נישט וויטנעסעס...

ר' יצחק: נאר צוויי בדיקות.

ר' יואל אשר: די צוויי בדיקות ווערן אזוי ווי אן עד.

ר' יצחק: ער דארף זאגן עד, ער דארף זאגן אז עד מיינט א שמאטע. נישט אז די שמאטע ווערט אזוי ווי עדים? ס'איז דא וואס זאגן יא אז ס'איז מלשון עדות, ס'איז א מחלוקת, אבער ס'איז דא וואס זאגן – ער זאגט אז דער רמב"ם זאגט אז עד איז א לשון הפסוק, **עדי**, יא? **עדיה**, **חודש עדיה**, עד איז ווי אויך א לשון פון בגד. יא, מ'וועט לערנען דארט אין הלכות איסורי ביאה.

ר' יואל אשר: טאר זי משמש זיין, נאר פארדעם דארף זי זיך בודק זיין, זי טאר נישט משמש זיין פאר זי האט געמאכט פארדעם א בדיקה. ס'דארף זיין צוויי בדיקות: **אחד לפני התשמיש ואחד לאחר התשמיש**. **חוץ** – אויסער דער מאן דארף אויך האבן זיינע בדיקות וואס ער איז זיך מקנח – **חוץ מן העד של איש שמקנח בו עצמו כמו שיתבאר בהלכות איסורי ביאה**. אין הלכות איסורי ביאה גייען מיר דאך לערנען אז ס'איז דא פרויען וואס האבן די אישו.

איז יעצט קומט דער רמב"ם צוריק צו אונזער נושא. מיר האלטן דאך נאך אינמיטן דער נושא פון זאגן אז ס'איז א מקח טעות, ס'איז נישט קיין גוטע חתונה, ממילא וויל איך נישט געבן קיין כתובה. זאגט דער רמב"ם: **ואף על פי שמום גדול הוא זה**, דאס איז דאך א גרויסע פראבלעם אז דער מאן וועט נישט קענען וואוינען מיט איר נאר מיט די עדים, אבער **לא הפסידה כלום**, אבער זי האט גארנישט פארלוירן, ווייל ס'איז דאך דא א סאלושן פאר דעם: **שהרי בודקת עצמה תחלה ומשמשת**. וועז זי איז, איך ווייס, רואה דם מחמת תשמיש אדער עפעס וואס ס'איז נישטא קיין עצה פאר דעם, איז דאך זיכער א גרויסער מום, אבער עפעס א מום וואס האט א פראבלעם, **שהרי בודקת עצמה תחלה ומשמשת**.

אויפקלערונג אין שיטת הרמב"ם ביי וסת הגוף ווסת הימים

ר' יצחק: זיי מיר מוחל, איך מאך קלאר, איך האב נישט געדענקט. וואס מיר ווייסן אז ס'איז דא א וסת הגוף און ס'איז דא א וסת פון ימים וואס איז עקסטער, דאס איז שיטת רוב ראשונים. דער רמב"ם טאקע אין הלכות איסורי ביאה האלט אז ס'איז אלץ די זעלבע זאך, אז וסת איז אז אין געוויסע טעג האט זי די פילינגס, און דעמאלטס ווערט עס אסור. ממילא, וועז דער רמב"ם זאגט דא **אלא לא תרגיש**, איז ווייל לפי שיטתו איז עס די זעלבע זאך, ס'איז נישטא קיין צוויי סארט וסתות, איינס הייסט וסת הגוף און איינס וסת הימים, דער רמב"ם האלט עפעס אז ס'איז די זעלבע זאך. הגם די גמרא איז משמע אז ס'איז עקסטער, דארף מען דאס פארשטיין. על כל פנים מ'וועט שוין לערנען אין הלכות איסורי ביאה דאס בעסער, דאס איז די ריזן פארוואס דער רמב"ם שרייבט עס אזוי.

שמועס: פארוואס הייסט עס א "מום גדול" אויב עס האט אן עצה?

ר' יואל אשר: אבער ס'איז מיר אינטערעסאנט, פארוואס זאגט דער רמב"ם **ואף על פי שמום גדול הוא זה**? וואס איז דער מום גדול? דאס אז זי דארף...

ר' יצחק: מאכן אייביג א בדיקה? יעדע סינגל מאל, יא. איז א מום גדול? אין הכי נמי, פאר דעם טשעקן איז דאך דעם רמב"ם'ס סאלושן **לא הפסידה כלום**, רייט. ס'איז א מום גדול ווייל ס'איז נישט קיין נארמאלע פרוי. א נארמאלע פרוי האט א וסת. זי איז דאך א מאדנע בריאה, כ'מיין, א נארמאלע פרוי, א געזונטע, וועז איינער וואס די סיסטעם איז געזונט, איז דא א וסת. דא איז דא א פרוי וואס זי קען זיך מאכן אז רענדאמלי באקומט זי א וסת, ס'איז דאך נישט קיין נארמאל. אבער עס שטערט נישט. פארוואס שטערט עס נישט? ווייל סך הכל מ'מאכט נאך איין בדיקה, כ'מיין אז מ'איז דאך אייביג בודק.

ר' יואל אשר: אינטערעסאנט, ווייל וואטש, ער זאגט נישט די זעלבע זאך אויף אנדערע מומין, אז אויב איז דא א וועג צו דילן מיט דעם מום, כ'ווייס, מ'לייגט דעם בענדעיד און ס'העלפט... האבן מיר שוין אבער יא געלערנט, אז דעמאלטס ווערט עס אויס מום.

ר' יצחק: דעמאלטס איז עס נאמאר א מום. יא, רייט. אם כן אפשר, אפשר פון דעם קען מען טאקע לערנען אז אויב ס'איז א מום וואס האט א סימפל עצה, איז עס טאקע נישט קיין מום. יא.

א פרוי וואס איז רואה דם מחמת תשמיש

ר' יצחק: הרי, דאס איז דער **אין לה וסת**. יעצט איז דא נאך איינס, נאך א סארט פרוי וואס האט א...

ר' יואל אשר: פיל א גרעסערע פראבלעם אז זיי קענען נישט זיין מיט זייער מאן. **הרי שבדקה עצמה ונבעלה ובעת שקנחה עצמה היא והוא** – זי האט זיך בודק געווען, און נאכ'ן בודק זיין מעג מען מאכן בעילה, און נאכדעם האט מען דאך געשמועסט אז מ'דארף נאכאמאל מאכן די בדיקה נאך דער בעילה. איז נאכדעם וואס זיי האבן זיך מקנח געווען נאכדעם, **היא והוא**, **נמצא דם על עד שלה או על עד שלו** – אויף איינעם פון זיי האט מען געטראפן דם, זאגט דאס אז דער דם איז געשען בשעת וועז ער איז געווען מיט איר.

אם אירע זה פעם אחר פעם שלש פעמים סמוכות זו לזו – אויב איז דאס געשען דריי מאל איינס נאכ'ן אנדערן, דעמאלטס ווערט דאס אנגערופן אין הלכה "רואה דם מחמת תשמיש", און די הלכה אויף דעם איז אז זי האט א חזקה אז דאס זיין מיט'ן מאן אליין איז גורם אז זי זאל ווערן א נדה. איז דאך א פראבלעם, ווייל אייביג וועז ער איז איר בועל איז ער בועל נדות. **הרי זו אסורה לישב עם בעלה** – טאר זי נישט בלייבן וואוינען מיט איר מאן. **ותצא בלא כתובה** – דעמאלטס אין אזא פאל איז די הלכה, אז היות עס איז נישטא אויף דעם קיין סאלושנס, לא מהני שום בדיקות, דוקא הפסידה, הפסידה והפסידה. איז **ותצא בלא כתובה**, און זי האט

נישט **לא עיקר ולא תוספת ואין לה תנאי מתנאי כתובה שהרי אינה ראויה לתשמיש.**

ר' יצחק: יא, גוט. דאס איז דאך פשוט אז א כתובה איז נאר אויף איינער וואס א פרוי דארף זיין ראויה לתשמיש און נישט וואס עס קען נישט חתונה האבן.

דער דין פון "ולא יחזיר לעולם" און דער חשש פון "שמא תתרפא"

ר' יואל אשר: ויוציא, זאגט דער רמב"ם, **ויוציא**, ער קען איר גט'ן, **ולא יחזיר לעולם**, דא איז אן עקסטערע הלכה.

ר' יצחק: ער טאר קיינמאל נישט צוריקקומען אפילו...

ר' יואל אשר: ולא יחזיר לעולם, ער קען נישט, ער זאל נישט צוריק...

ר' יצחק: חתונה האבן מיט איר. פארוואס?

ר' יואל אשר: פארוואס? פארוואס זאל ער נישט צוריק חתונה האבן מיט איר? **שמא תתרפא**, מיר האבן מורא אז זי וועט ווערן אויסגעהיילט, **ונמצא שלא גמר לגרשה בשעת גירושין.**

דער רמב"ם זאגט דא א זייטיגע הלכה אז אזא פרוי וואס האט באקומען א גט וועגן רואה דם מחמת תשמיש, זי מעג גיין חתונה האבן מיט אנדערע מענער. נאר אויב ביי דריי מענער איז די זעלבע מציאות, דעמאלטס טאר זי שוין נישט מיט קיינעם חתונה האבן, אבער דא מעג זי גיין חתונה האבן. זאגט דער רמב"ם: וואס טוט זיך אז זי האט זיך אויסגעהיילט? איז דא א הלכה אז דער פריערדיגער מאן קען נישט צוריק חתונה האבן מיט איר. פארוואס? ווייל מ'האט מורא אז יעדעס מאל וועט ס'וועט געשען אזא זאך וועט ער זאגן: איך האב נישט עכט געוואלט איר גט'ן. און ס'וועט געשען ממזרות, ווייל זי גייט גיין נאכאמאל חתונה האבן און זי האט זיך אויסגעהיילט, און ער וועט זאגן: אהה, וועט איך וואלט געוואוסט אז זי קען זיך אויסהיילן וואלט איך נישט עכט געוואלט געבן א גט. וועט אויסקומען אז ער גייט קענסלען דעם גט נאכדעם וואס זי האט שוין נאכאמאל חתונה געהאט, ער גייט גורם זיין ממזרות. זאגן די חז"ל אז אזא פרוי איז **לא יחזיר לעולם**, ער קען נישט נאכאמאל חתונה האבן מיט איר.

ר' יצחק: יא, גוט. **ומותרת להנשא לאחר**, דאס זאגט דער רמב"ם, **כמו שיתבאר בענין הנדה**, מ'וועט לערנען. בקיצור, דער רמב"ם גייט זאגן קלאר די אלע הלכות שפעטער. דאס איז נאר דא די ריזן פארוואס עס שטייט...

ר' יואל אשר: אלע הלכות שטייען דא...

ר' יצחק: איז נאר וועגן דער כתובה, רייט? רייט. זאגט דער רמב"ם: **במה דברים אמורים**, וואס האבן מיר יעצט געזאגט אז זי באקומט נישט קיין כתובה?

שמועס: דער גדר פון א "גט של טעות" און די תקנת חז"ל

ר' יואל אשר: איך ווייל נישט יעצט אריינגיין אין דער סוגיא, אבער פארוואס זאל דאס מאכן די קינדער ממזרים? זאגן וועט איך וואלט געוואוסט שמא תתרפא? האסט געגעבן א גט, האסטו! אבער ער טענה'ט...

ר' יצחק: אפשר גייט ער זיין אפילו געערעכט.

ר' יואל אשר: מאכן א גט, א גט של טעות?

ר' יצחק: יא, אזוי ווי א מקח טעות גט.

ר' יואל אשר: אפשר איז דא אזא זאך. ממילא מ'האט אוועקגענומען אז ער קען נישט זאגן די...

ר' יצחק: טענה, אז ער דארף וויסן, יא אזוי. ביי דע וועי, יעצט אז מ'האט אזוי געזאגט קען ער שוין יא מחזיר זיין, ווייל עס וועט זיין אן עכטער גט...

ר' יואל אשר: מ'זאגט נישט דאס. זאגט דער רמב"ם אבער **ומותרת להנשא לאחר**, זי מעג יא חתונה האבן מיט אנדערע, מ'זאגט נישט אז מ'האט מורא אז יעדער מאן וועט איר מאכן פאר א נדה מיט א בעילה. אויף דעם זאגט די גמרא: **לאו כל האצבעות שוות.** מיר האבן פריער געזען אז אמאל איז דא א פרוי מיט אן עקסטערן אצבע.

ר' יצחק: יא, **כמו שיתבאר בענין הנדה**, זייער גוט.

דער חילוק צווישן מתחלת נשואיה און אחר שנשאת (נסתחפה שדהו)

ר' יצחק: יעצט קען מען זען אז **במה דברים אמורים...**

ר' יואל אשר: במה דברים אמורים בשהיתה כך מתחלת נשואיה – דאס אז א פרוי וואס איז רואה דם מחמת תשמיש איז נאר וועט גלייך ביי דער חתונה איז דאס שוין געשען, **ומבעילה ראשונה ראת דם**, פונעם ערשטן מאל האט זי געזען דם.

ר' יצחק: אינטערעסאנט.

ר' יואל אשר: מען דארף וויסן, ווייל דאס ערשטע מאל איז דאך עס דם בתולים. מען רעדט אפשר באופן וועט דאס ערשטע מאל ווייסן מיר שוין אז ס'איז נישט דם בתולים, יא. **אבל אם אירע לה חולי זה אחר שנשאת** – אויב אבער שפעטער נאך דער חתונה האט זיך אנגעהויבן די פראבלעם פון רואה דם מחמת תשמיש, דעמאלטס קען ער נישט טענה'ן אז ער וויל איר גט'ן וועגן דער פראבלעם, נאר **נסתחפה שדהו.** אזוי ווי יעדעס מאל וועט ס'איז געשען צו איר א מחלה נאך דער חתונה איז **נסתחפה שדהו.**

ר' יצחק: ס'מיינט, ווייל דארף מען זאגן א מחלה, א פראבלעם. מ'דארף איר גט'ן, אבער ס'איז נישט איר שולד.

ר' יואל אשר: לפיכך אם בעל פעם אחת ולא נמצא דם – אויב האט ער איינמאל בועל געווען און ס'איז נישט געווען דם, **ואחר כך חזרה להיות רואה דם בכל עת תשמיש** – און נאכדעם האט זי אייביג געהאט דם מחמת תשמיש, אבער היות **בעל פעם אחת ולא נמצא דם**, איז שוין נסתחפה שדהו. אין אזא פאל איז יא **יוציא ויתן כתובה כולה**, דארף ער יא געבן די כתובה, ווייל קיין מקח טעות איז נישט געווען, ס'איז נסתחפה שדהו. אבער דער אנדערער איסור בלייבט ווייטער: **ולא יחזיר עולמית**, אפילו ס'וועט

אויסגעהיילט, טאר ער נישט נאכאמאל חתונה האבן מיט איר, **כמו שביארנו** – אזוי ווי מיר לערנען, כדי ער זאל נישט קענען מוציא לעז זיין אויף גיטין...

ר' יצחק: אפשר מוציא לעז זיין, אדער ס'איז אן עכטער חשש, מ'דארף זען דאס. די פוינט איז אז איינמאל איז געגנוג, אינטערעסאנט. ס'איז דא איינמאל.

שמועס: חיוב רפואה ביי רואה דם מחמת תשמיש

ר' יואל אשר: אבער ס'איז א זאך: אויב ס'איז דא א רפואה אויף דעם, לכאורה וועט דער מאן זיין מחויב איר צוצושטעלן די רפואה!

ר' יצחק: מדין לרפאותה. אקעי, דארף ער דאך דאס טוהן פאר דעם...

ר' יואל אשר: אדער מדין עונה אפשר, מדין עונה אפשר.

ר' יצחק: ס'איז אן אנדער פראבלעם. נאו פראבלעם, קען זיין אז זי קען זיך אויסהיילן.

ר' יואל אשר: אין הלכות איסורי ביאה זאגט דער רמב"ם אפילו אביסל ווי אזוי מ'היילט עס אויס, ווי אזוי מ'טשעקט עס. ער גיט דארטן א גאנצע פראגראם.

ר' יצחק: נישט מוציא לעז, אפשר מוציא לעז זיין אדער ס'איז אן עכטער חשש, מ'דארף זען דארט. אבער די פוינט איז אז איינמאל איז געגנוג, ס'איז אינטערעסאנט. איינמאל.

ר' יואל אשר: אבער אן אינטערעסאנטע זאך: אויב איז דא א רפואה אויף דעם, לכאורה דארף דער מאן זיין מחויב איר צוצושטעלן די רפואה מדין "לרפאותה".

ר' יצחק: אקעי, איז דארף מען דאס טוהן פאר דעם,

ר' יואל אשר: דריי מאל. אדער מדין עונה אפשר, מדין עונה אפשר.

ר' יצחק: ס'איז אן אנדער פראבלעם, נא פראבלעם, קען זיין אז ער קען זיך אויסהיילן.

ר' יואל אשר: ניין, אין הלכות איסורי ביאה זאגט דער רמב"ם אפילו אויב מ'היילט עס אויס,

ר' יצחק: אזוי מ'טשעקט עס, דער רמב"ם גייט...

ר' יואל אשר: מ'וועט זען דאס, מ'וועט זען דארט, ס'איז נישט הלכות...

ר' יצחק: דא לערנט מען נאר הלכות כתובה,

ר' יואל אשר: דאס לערנט מען היינט.

הלכה י': מומים וואס ווערן באשאפן ביי דער פרוי נאך דער חתונה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **וכן** – די זעלבע זאך איז – **כל אשה שנולדו**... זאגט דער רמב"ם, די הלכה אז דער חילוק, "נסתחפה שדהו", איז א הלכה אויף אלעמאל וועט א פרוי באקומט א מום נאך דער חתונה, איז עס דעם מאנ'ס פראבלעם, און ער קען נישט מקבל זיין. **וכן כל אשה שנולדו בה מומין אחר שנישאת, אפילו נעשית מוכת שחין** –

ר' יצחק: ס'איז א גרויסער מום. ס'איז א גרויסע, א שרעקליכע זאך.

ר' יואל אשר: אם רצה, אויב וויל ער זי האלטן קען ער זי האלטן, **ואם רצה להוציא** –

ר' יצחק: יתן כתובתה.

ר' יואל אשר: ער דארף איר נישט מאכן נאכאמאל קידושין און אזוי, פארקערט פשט, ער מיינט עס. יא. פשוט אזוי, ווייל ביי דער חתונה איז זי געווען גוט. **ואם רצה להוציא,** דעמאלטס דארף ער איר געבן א גט, אבער **יתן כתובתה,** ער דארף איר געבן א –

ר' יצחק: כתובה, ווייל ס'איז געווען "נסתחפה שדהו".

ר' יואל אשר: זייער גוט. שוין, ביז יעצט האבן מיר געלערנט וועגן מומין פון דער פרוי לענין מקח טעות, לענין כתובה.

ר' יצחק: לענין מקח טעות, נאכדעם דא... יא, יעצט גייען מיר לערנען וועגן...

הלכה י"א: מומים וואס ווערן באשאפן ביים מאן נאך דער חתונה

ר' יואל אשר: האיש שנולדו בו מומין, וואס טוט זיך, אן איש וואס ביי אים איז **נולדו מומין אחר שנשא,** ער האט באקומען א מום. איז **אפילו נקטעה ידו או רגלו,** מ'האט אים אפגעהאקט א האנט אדער א פוס, **או נסמית עינו,** אן אויג איז אים געווארן בלינד, **ולא רצת אשתו לישב עמו,** די ווייב ווייל נישט וואוינען מיט אים, זי ווייל נישט בלייבן וואוינען מיט א קראנקן מאן, איז **אין כופין אותו להוציא וליתן כתובה,** זאגט מען נישט אז מ'צווינגט אים, ווייל ס'איז דאך ווייטער, זי האט נישט קיין טענה פון מקח טעות, ווייל ס'איז געשען נאך דער חתונה, "נסתחפה שדה שלה". **אלא אם רצת תשב,** אויב זי ווייל זאל זי בלייבן וואוינען מיט אים. **ואם לא רצת,** אויב זי ווייל דווקא, קען זי בעטן א גט, **תצא בלא כתובה.**

שמועס: "כדין כל אשה מורדת" קעגן "מאוס עלי"

וויאזוי קען זי בעטן א גט? ס'איז דאך דא א דין אייביג... **כדין כל אשה מורדת,** א פרוי וואס איז א... דער רמב"ם זאגט נישט, אה, **כדין כל אשה מורדת:** אזוי ווי יעדע אשה מורדת איז דא א סיסטעם וועו זי באקומט א גט, ס'טייטש מ'וועט זי אויפהאלטן א שטיק צייט און אזוי ווייטער, אבער אויב ס'וועט גארנישט העלפן און זי ווייל דווקא זיך גט'ן, וועט זי קענען באקומען א גט. דער רמב"ם זאגט נישט כדין אשה וואס זאגט "מאוס עלי". אקעי, מ'האט שוין פאריגע מאל געשמועסט אז דער רמב"ם מאכט נישט אזוי שטארק דעם חילוק צווישן מאוס עלי און מורדת.

ר' יצחק: רייט, דאס הייסט **לא רצת תצא בלא כתובה,** אזוי ווי א יעדע מאוס עלי הייסט בעצם א סארט מורדת, אזוי מיין איך, ס'זעט

מיר אויס פון די לשונות. אדער דער חילוק איז נאר אז צי מ'מאכט דעם גאנצן פראצעס, מ'גיט די צייט, אבער דא איז דאך נישט נוגע אויך אפשר, ווייל ס'איז דאך שוין דא דע...

ר' יואל אשר: פארוואס נישט? דאס זעלבע נוגע. **כדין כל אשה מורדת.** און דער רמב"ם מיינט נישט **כדין כל אשה מורדת** לגבי דעם פראצעס וויאזוי מ'גיט א גט. קען זיין דא האט מען... ניין, מורדת שטייט, דער גאנצער פראצעס איז נאר ווייט...

ר' יצחק: איך מיין אז מורדת דא מיינט ער מאוס עלי...

ר' יואל אשר: לגבי די כתובה. ניין, ער זאגט, **תצא בלא כתובה כדין כל אשה מורדת.** קען זיין אז מ'גייט,

ר' יצחק: מ'גייט אים זאגן אז מ'זאל נישט אויסרופן אין די בתי מדרשים וכדומה. ניין, מ'דארף נישט. דאס אויסרופן איז א טובה לה, רייט? מאוס עלי באקומט גלייך א גט. אן אויסרופן איז נאר ווייל זי טוט עס נאר ווייל זי איז צעקריגט מיט אים זאל מען מאכן שלום. אבער דא איז דאך נישט נוגע, זי זאגט דאך אז זי ווייל נישט. איך גלייב נישט אז מען דארף דאס מאכן. איך ווייס נישט, אבער אזוי וואלט איך געטראכט. דאס איז טאמער ער באקומט סתם א מום. **אבל**, יא? יא. **אבל**, יא, שטימט?

מומים פון א שלעכטן געשרוך (ריח הפה, ריח החוטם, צואת כלבים, בורסקי)

ר' יואל אשר: יא. **אבל אם נולד לו**, דאס איז וועג ס'איז געשען א מום אזוי ווי נקטעה ידו או רגלו. **אבל אם נולד לו ריח הפה או ריח החוטם**, ס'קומט ארויס א ריח פון זיין פה אדער זיין חוטם, אינטערעסאנט. כ'האב שוין געהערט מענטשן וואס האבן א ריח פון זייער מויל, אבער חוטם שמעקט אבער ס'איז...

ר' יצחק: ס'איז האלף, מ'לייגט אביסל מינט.

ר' יואל אשר: דא זאגט ער אז ס'איז א ריח החוטם, כ'האב נישט געהערט אזא זאך א מענטש וואס שמעקט זיי פון זייער נאז, זייער אינטערעסאנט.

ר' יצחק: בעסער נישט צו הערן.

ר' יואל אשר: געווענליך די נאז שמעקט, ס'מאכט נישט קיין געשמאק. געשמעקט. אקעי. **או שחזר ללקט צואת כלבים.** דער מאן האט א געוואוינהייט... ניין נישט געוואוינהייט, דאס איז געווען זיין ביזנעס, **חזר**, פשט איז חזר. אז ער איז מלקט צואת כלבים, צו, ער ברענגט פון פירוש המשניות, אז ער איז א בורסקי. דאס איז פארוואס א בורסקי שמעקט אזוי שטארק אז מ'האט געלערנט אין פרק ז', ווייל ס'זעט אויס אז דאס אויסארבעטן עור, ניצט מען צואת כלבים.

או לחצוב נחשת מעיקרו, אדער צו גיין ביי די בערג, וואו מ'האקט אויס נחשת, וואס זעט אויס אז דארטן איז דא שטארקע אין די מיינס, אפשר מיינט עס אין א מיין, ארבעט אין א מיין, איז אויך א שטארקער געשרוך. **או לעבד עורות**, די אלע זאכן, **כופין אותו להוציא וליתן כתובה**, דאס איז נישט אזוי ווי אן אונס וואס איז געשען צו אים.

ר' יצחק: אפילו ס'איז יא, **נולד לו ריח הפה.** די פוינט איז אז דאס איז א זאך וואס איז נישט "מאוס עלי", דאס איז א זאך וואס אונז פארשטייען איר. א מענטש קען נישט מצפה זיין פון א ווייב זאל וואוינען מיט א מאן וואס שטינקט. א מאן וואס האט נישט קיין האנט, נעבעך האט נישט קיין האנט, וואס זאל איך טוהן. אבער שטינקען, דאס איז נישט קיין וועג.

ר' יואל אשר: נישט קיין מהלך.

ר' יצחק: דאס זעט אויס דא. ער קען דאך נישט זיין... אויסער דעם ברויכסטו זאגן... דאס וואס עס שטייט אין דער משנה, מ'דארף וויסן... אבער דאס איז, מ'פארסט איר נישט. יא, מ'פארסט אים. **ואם רצת**, ער ברענגט עפעס זייער –

ר' יואל אשר: ווירד אז פונקט אויף דער הלכה איז דא א ספר "גבורת אנשים". יא.

ר' יצחק: יא, ווייל ער רעדט פון דער נושא פון...

ר' יואל אשר: רייט, איך זאג, "גבורת אנשים" אויף דער נושא פון א מאן שאין לו גבורת אנשים וכדומה.

ר' יצחק: וועט האט געמאכט דעם ספר?

ר' יואל אשר: על הש"ך ברענגט ער א ספר פונעם ש"ך.

ר' יצחק: ואם רצת תשב עם בעלה,

ר' יואל אשר: אויב זי וויל יא בלייבן מיט איר מאן, "לשבת עם בעלה". איך ווייס נישט דאס לשון דא איז עפעס קרום: **ואם רצת תשב עם בעלה.** אויב זי וויל בלייבן מיט איר מאן, דעמאלטס תשב, זאל זי בלייבן.

ר' יצחק: אה, ס'איז דא אנדערע גירסאות, ס'שטייט טאקע, איך ווייס נישט פארוואס ס'שטייט דא אזוי. פוינט איז, יא, דאס איז לטובתה, זי וויל דווקא, זאל זי לאזן, שטערט נישט. אקעי.

הלכה י"ב: א מאן וואס איז געווארן א מוכה שחין

ר' יואל אשר: שוין, **נעשה האיש מוכה שחין**, וואס טוט זיך אויב דער מאן איז געווארן א מוכה שחין, איז אויך **כופין אותו להוציא ויתן כתובה**, אזוי ווי נולד לו ריח הפה.

ר' יצחק: אפילו,

ר' יואל אשר: אבער דא איז אנדערש ווי אנדערע פראבלעמען. אזוי ווי שלעכטער ריח, איז אפ טו הער, אויב זי זאגט זי וויל ענייוועי בלייבן, גוד פאר יו. אבער א מוכה שחין, **ואף על פי שהיא רוצה לישב עמו אין שומעין לה**, מ'לאזט איר נישט בלייבן מיט א מאן וואס איז א מוכה שחין, **אלא מפרישין אותן בעל כרחן**, מ'נעמט זיי אוועק בעל כרחו אז –

ר' יצחק: ער זאל איר יא געבן...

ר' יואל אשר: פאר איר? פאר אים שטערט עס.

ר' יצחק: א מוכה שחין בלייבן חתונה געהאט, שאדט.

ר' יואל אשר: אה, שאדט פאר אים.

ר' יצחק: מפני שהיא ממיקתו, זי מאכט אז זיין שחין זאל ווערן ערגער מיט דעם וואס ער...

ר' יואל אשר: וואס א מענטש טאטשט זיך אייביג,

ר' יצחק: ווערט מסתם גורם אז דאס זאל ווערן אפגעריבן, וואטעווער, ס'שאדט פאר'ן שחין.

ר' יואל אשר: המק בשרו, יא, ימק... יא,

ר' יצחק: וואס איז דאס לשון הפסוק? ס'איז א פסוק אין דער תורה פון די... ביי די מגיפות הגוים פון גוג ומגוג.

ר' יואל אשר: ואם אמרה: אשב עמו בעדים כדי שלא יבוא עליה, אויב זאגט זי, איך גיי אים נישט מאכן קיין ממיקתו, איך גיי זיין מיט עדים... אייביג זיצן, דא רעדט מען נישט עדי בדיקה, נאר עדים מענטשן. **כדי שלא יבוא עליה, שומעין לה**, ווייל דאס איז נאר א פראקטישער איסור,

ר' יצחק: על מנת שהיא ממיקתו. אקעי,

ר' יואל אשר: שטעלט אויס עדים, וועט מען זאגן, אויב זי זאגט, איך גיי נישט פאדערן פון אים קיין תשמיש.

ר' יצחק: אבער אפשר גייט קליידט זי מיט איר מיט עדים, איך ווייס נישט. אקעי, יעצט קען מען דאס זעלבע זאגן, ניין,

ר' יואל אשר: אלזא דער רמב"ם זאגט נישט דא אז דער דין איז אז מ'דארף עס טאקע שטעלן עדים, זי זאגט איך בין גרייט אפילו אז מ'זאל שטעלן עדים,

ר' יצחק: נישט סתם זי זאגט און זי מיינט עס נישט.

ר' יואל אשר: שומעין לה. אקעי.

הלכה י"ג: יבום ביי א ברודער מיט'ן זעלבן מום

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך אזא זאך: **מי שהיה בעלה בעל ריח הפה**, וועלכער מין בעל איז ער? ער איז א "בעל ריח הפה".

ר' יצחק: אקעי, אדער **או ריח החוטם**,

ר' יואל אשר: ס'איז אבער זייער אינטערעסאנט, דו קענסט טשעקן וואס דאס מיינט ריח החוטם?

ר' יצחק: יא יא, איך מיין אז ס'מיינט א מחלה אז ס'קומט א פאנגוס, יא, געווענליך קומט דאס פון א, ס'וואקסט עפעס א פאנגוס, אזא זאך אין דער נאז,

ר' יואל אשר: יא. אקעי. **או מלקט צואת כלבים וכיוצא בהן, ומת**, און ער איז געשטארבן.

ר' יצחק: ביי דע וועי אפשר קען איינער מאכן א ליקוטי-ספר און עס רופן... אקעי. פאר יעדן איינעם. יא, ער איז געשטארבן, **ונפלה לפני אחיו**, יא, ער איז א מלקט, יחס המלקט. שוין, בקיצור **ונפלה לפני אחיו**, און זי איז געפאלן פאר זיין ברודער, פאר דעם יבם, און דער ברודער איז דאך א ברודער פון די זעלבע מלקטים, ער איז דאך משפחת מלקטים, זיי האבן דאך דעם זעלבן דזשאב, אלזא טענה'ט דער ברודער, וואס הייסט, דו האסט דאך שוין מסכים געווען.

ר' יואל אשר: ויש בו אותו מום שהיה בבעלה,

ר' יצחק: ער האט דעם זעלבן פראבלעם,

ר' יואל אשר: איז דער ברודער וויל מייבם זיין, און זי וויל נישט דעם שידוך, זי וויל א חליצה. **יכולה היא לומר: לאחיך הייתי יכולה לקבל**, דיין ברודער האב איך אנגענומען, **ולך איני יכולה לקבל. ויחלוץ**, און מ'וועט אים צווינגען צו נישט מייבם זיין נאר געבן חליצה,

ר' יצחק: מ'האט שוין געלערנט אביסל שייכות, מ'האט געלערנט לגבי א הבטחה, מבטיח, דער טאטע האט צוגעזאגט געלט, ער קען זאגן אויף אים, אבער די זעלבע זאך,

חידוש: דער גדר פון מחילה אויף א מום ביים ערשטן מאן קעגן דעם יבם

ר' יואל אשר: אינטערעסאנט צו זען איז אבער אזוי, אז איינמאל זי זאגט "אשב עמו בעדים", א פרוי וויל יא בלייבן,

ר' יצחק: אדער לאו דווקא בעדים,

ר' יואל אשר: מ'רעדט דא סתם פון דעם ריח הפה. פונקט ווי "ואם רצת תשב עם בעלה", איז נישט געווען סתם אזוי ווי די אפשן, נאר איינמאל זי האט מסכים געווען קען זי נישט צוריקדרייען, זי קען נישט יעדן טאג זאגן עפעס אנדערש. אה, ס'קען זיין. דאס איז נאכדעם וואס זי איז זיך מיושב דארף מען גיין מיט דער רעגולערער הלכה פון א מורדת. נאט שור. יא, אזוי זעט אויס. ממילא פאר דעם ברודער, ער האט נישט קיין טענה, ס'איז נישט אויטאמאטיש אז דער נייער ברודער נעמט איבער די פריערדיגע.

ר' יצחק: רייט, ס'איז פשוט, אקעי. די פריערדיגע הסכמה. וויל זי קען זאגן "איך האב אים געוואלט מקבל זיין".

ר' יואל אשר: דעם זעלבן מאן, בלייבט די הסכמה אויף אייביג. דו האסט מסכים געווען, יעצט אז דו טשעינדזשט דיין מיינד, ווערסטו א מורדת.

ר' יצחק: אבער די פוינט איז פשוט.

ר' יואל אשר: אבער דעם ברודער נישט, וויל אויפ'ן ברודער האט זי קיינמאל נישט מסכים געווען. אבער די סברא איז פשוט,

ר' יצחק: כ'האב אים ליב געהאט, איינער האט אים ליב, איז **על כל פשעים תכסה אהבה**. אבער דער ברודער, א. גוט. ער איז דאך א בעל מום.

סיום הלכות אישות

ר' יצחק: עד כאן הלכות אישות. בריך רחמנא דסייען, געלויבט דעם באשעפער וואס האט אונז געהאלפן צו ענדיגן הלכות אישות. געוואלדיג. יעצט, אז מ'האט חתונה געהאט, גייט מען לערנען הלכות גירושין, וואס געשעט נעקסטע סטעפ. ניין, דער רמב"ם

מאכט אלעס א סדר, יא? אין דער משנה גייט עס פארקערט, אבער דער רמב"ם מאכט א סדר. מ'דארף דאך קודם חתונה האבן צו קענען האבן א גט, יא?

ר' יואל אשר: געוועזליך. יא.

Generated by Shiur Upload Automation